ПАХТАМИЗ 1.500.000 ТОННАДАН ОШДИ!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 226 (13.182).
1965 СЕНТЯБРЬ 26 ЯКШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

◆ **Андижон областининг пахтаси 300.000 тоннадан ошди.**

◆ **Самарқанд областининг пахтакорлари суръатни кучайтириб, кунига йиллик планнинг 3 процентидан ошириб пахта тайёрлаяптилар.**

◆ ***Лекин Қашқадарё областида суръат бирмунча пасайиб кетди. Область кунлик ўсиш жиҳатидан кейинги ўринга тушиб қолди.***

◆ **Кунига 2,5 - 3 процент ва ундан ошириб пахта тайёрлайлик!**

● ● ● ●

КОММУНИСТИК ҒОЯВИЙЛИК — ТАРБИЯНИНГ АСОСИ

Ватанимизда коммунистик жамият қуриш учун унинг моддий-техника базасини яратиш, коммунистик ижтимоий муносабатларни шакллантириш билан бирга айни вақтда янги инсонни, коммунизм кишисини тарбиялаб етиштириш ғоят муҳим масаладир. Коммунизм кишиси ҳар томонлама камол топган, ўзида маънавий бойликни, ахлоқий покликни ва жисмоний камолатни мужассамлаштирган бўлиши керак. Коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодексида янги жамиятда яшовчи кишиларнинг ахлоқий сифати, маънавий фазилати ўз ифодасини топган.

Совет кишисининг олижаноб фазилатлари унинг меҳнатсеварлигида, юксак онглилиги ва маданиятлилигида намоён бўлмоқда. Унинг бу фазилатлари катта курашлар жараёнида, қийинчиликларни мардонавор енгиш процессида тобланмоқда, чиниқмоқда.

Яқинда бўлиб ўтган Ўзбекистон партия активи йиғилишида ёшларни ғоявий-сиёсий тарбиялашни кучайтириш тўғрисидаги масаланинг муҳокама қилиниши фавқулодда иш эмас, балки ҳаёт, турмуш тақозо этган ғоят муҳим ишдир. Дарҳақиқат янги кишини камол топтириш давр талаби экан, ёш авлодни тарбиялаш айниқса зарурийдир. Актив йиғилиши шуни мамнуният билан қайд қилдики, ўсиб келаётган авлод орасида марксча-ленинча назарияни пропаганда қилиш анча активлашди, йигит ва қизларни партия ва халқимизнинг революцион ва меҳнат традициялари руҳида тарбиялаш яхшиланди. Бизнинг сафларимизда, замондошларимиз орасида етук, қувноқ, меҳнатсевар ёшлар кўплаб ўсиб етишмоқда. Улар юксак маънавий хислатларга эга бўлиб, тараққийпарвар инсоният яратаётган энг яхши нарсаларнинг ворисидирлар.

Лекин ёшларни, умуман кенг меҳнаткашлар оммасини тарбиялаш, жойларда сиёсий-оммавий иш олиб боришда жиддий камчиликлар ҳам мавжуд. Айрим кишиларда ўз жамоат бурчига виждонан муносабатда бўлмаслик, меҳнатни ҳурматламаслик ва менсимаслик, ахлоқ-одоб қоидаларига риоя қилмаслик ҳоллари учраб турадики, бунга тоқат қилиш мумкин эмас. Ёшлар орасида, шу билан бирга туппа-тузук турмуш тажрибасига эга бўлган кишилар ўртасида диний урф-одатларга риоя қилиш, оила, турмуш тақдирига енгилтаклик билан қараш, жамоат тартиб-қоидаларини бузиш сингари юксак инсоний дидга бутунлай нолойиқ хатти-ҳаракатлар учраб туради. Партия, комсомол ташкилотлари жамиятимиз ҳақиқий аъзолари шаънига бутунлай ёт бўлган бундай ҳолларга қарши кескин ва ҳужумкор кураш олиб боришлари лозим.

Совет диёрида инсон қадр-қиммати беқиёс юксакликларга кўтарилди. Бизда умумий тақдир, умумий манфаатлар, ягона коллективизм традициялари бир кишининг ҳамма учун, ҳамманинг бир киши учун яшаши, ишлаши, меҳнат қилишида шундай ёрқин намоён бўляптики, бу социалистик тузумнинг энг улкан устунлиги, энг юксак фазилатидир. Ватанимиз шуҳратини ошириш, қудратига қудрат қўшиш учун курашаётган, ихлос ва муҳаббат билан меҳнат қилаётган, ижод этаётган ҳар бир ишчи ва колхозчи, интеллигент ва йигит-қиз беқиёс ҳурматга, партия ва ҳукуматнинг илтифоти, тақдирлашига лойиқдир.

Ўзларининг сира ўчмас шарафли меҳнатлари билан халқнинг ишончи, иззат-ҳурматига сазовор бўлган Валентин Тюпко, Марҳамат Йўлдошева, Татьяна Кардаш, Турсуной Охунова, Абдулла Воҳидов, Раҳима Исломова, Саид Нуриддинов, Аҳмаджон Одилов, Зарифа Тошмуҳамедова, Искандар Юсуповлар маънавий гўзаллик, олижаноб одамийлик хислатларини ўзларида мужассам эттирган кишилардир. Булар сингари давримизнинг муносиб ўғил ва қизлари ҳар бир корхона ва қурилиш, ҳар бир колхоз ва совхоз, ҳар бир ўқув юрти ва илмий муассасада ўнлаб-юзлаб бор. Биз уларнинг шаън-шавкати яна ҳам юксакларга парвоз этаверсин, меҳнатда, ижодий ишда яратаётган кашфиётлари қанот ёзаверсин деймиз.

Кишининг юксак онглилиги, теран ақл-заковати, маънавий дунёси, етук ҳиссиётлари унинг меҳнатида, турмуш қоидаларини идрок ва фаросат билан адо этишида, жамият тартибларига риоя қилишида, одамлар билан тўғри муносабатда бўлишида айниқча равшан кўринади. Жамият тартибини бузувчи, беўхшов қилиқлари, қўпол муомаласи, ёқимсиз хулқу атвори билан бошқаларнинг ғашини келтириб, дилига озор берадиган, соф ҳавони бузадиган, ичкиликбоз, маиший жиҳатдан бузилган шахсларга, юлғичларга, товламачиларга, бюрократларга орамизда ўрин бўлмаслиги керак. Онда-сонда бўлсада, учраб турадиган бундай ҳодисаларга нисбатан аёвсиз кураш очиш — партия, комсомол, касаба союз ташкилотларининг, бутун жамоатчиликнинг муҳим вазифасидир.

Меҳнат кишини тарбиялашнинг, маънавий камол топишнинг мезонидир. Меҳнат кишини улуғлайди, мартабасини оширади, эл ичида унинг қадр-қимматини кўтаради. В. И. Ленин кишиларда янгича меҳнатсеварликни шакллантириш коммунистик жамият қуришнинг энг муҳим фактори деб ҳисоблар эди. У ёшларга қарата шундай деган эди: «Ҳар бир ёш йигит, ҳар бир ёш қиз коммунистик жамиятни қурувчи бўлмоғи керак, сиз коммунистик жамиятни қурувчи ана шу миллионларча ёшлар орасида биринчи бинокор бўлмоғингиз керак».

Кишиларни, айниқса, ёшларни тарбиялашнинг энг муҳим воситаси улар онгига марксизм-ленинизм таълимотини чуқур сингдиришдир. Шу билан бирга, курашларда тобланган, метин иродали, жасур кекса авлод босиб ўтган революцион йиллар хотираларини ҳар дақиқа, ҳар он ёшларимизга эслатиб туриш ва уларни шу традициялар руҳида чиниқтириш, айниқса катта аҳамиятга эга. Бунинг учун кекса авлод вакиллари билан ёшларнинг учрашувларини, кечаларини мунтазам ўтказиб туриш зарур. Кишиларни интернационализм, халқлар дўстлиги руҳида тарбиялаш айниқса катта аҳамиятга эга.

Кенг меҳнаткашлар оммасини, барча ёшларни юксак ғоявийлик, меҳнатга ва ижтимоий хўжаликка коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш, ҳэр бир кишида маънавий бойликни, ахлоқий покликни ва жисмоний камолатни чуқур сингдириш — партия ва комсомол ташкилотлари фаолиятининг асосий соҳасидир.

Ўтган йили Ортиқжон пахта териш машинасини бошқаришни ўрганди ва ўз агрегати бункеридан 96 тонна «оқ олтин» тўкди. Бу йил у 150 тонна пахта териш ҳақида сўз берган. Ортиқжон Акрамова ҳозир Учқўрғон районидаги Энгельс номли колхозда бу йил янгидан ўзлаштирилган ерларда етиштирилган мўл ҳосилни теряпти. Суратда: ўртоқ О. Акрамова.
А. Воропаев фотоси.

ЧЎЛ ҚЎЙНИНИ ОЧДИ

Оппоқ эди бу чўл. Шўрнинг зўрлигидан тарам-тарам ёрилиб, ернинг бағри ёнарди. Сув, сув дея томоғи тақиллаб ётарди замин.

Энди бу ерлар гулистон. Пешанасининг шўри ювилган ернинг неъмати бу. Бугун Бўз ҳам, Марказий Фарғонанинг сахий ери ҳам икки қўлини кўксига қўйиб меҳмонга таъзим қилаётир. Икки қўллаб «оқ олтин» узатаётир. Ернинг жамолини совет кишиси очди. Ерга ҳуснни азамат пахтакорлар берди. Улар бу ерга сув бошлаб келдилар. Бутун Катта Фарғона каналидан, Охунбобоев номли каналдан сув ичаётган, оби ҳаётга қонаётган замин қўйнини инсонга ким очаётир.

...Азамат Андижон областининг пешқадам Бўз, Задарё районларидан хушхабар келиб турибди. Бугун Бўз районидаги «Янги ҳаёт» колхози маррага етди. Бу ерда чиндан ҳам ҳаёт янгича. Колхознинг номи жисмига монанд. 250 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 17 центнердан ҳосил кўтарилди. Йиллик план юз. Чўлқуварлар тағин 9 центнердан «оқ олтин» топширамиз, деяптилар. Ана шу колхознинг энг чевар теримчиси Хадича Мирзаабдуллаева ҳамқишлоқларининг олқишига сазовор бўлмоқда. 5-бригадада пахта тераётган бу дала юлдузи хирмонга ҳар куни 350 килограммга етказиб «оқ олтин» тўкяпти. Мавсум бошидан бери у терган пахта 9 минг килограммдан ортиб кетди. Унинг дугонаси Санобар Мирзааҳмедова кунига 200 килограммдан пахта термоқда.

Ғолибларнинг қўлида қудратли агрегатлар бор. Машинанинг шарофати туфайли улар пойганинг олдида боряптилар. Шу колхознинг моҳир механик-ҳайдовчиси Валижон Абдуазимов «зангори кема»да 47 тонна, унинг мусобақадоши Ортиқали Султонов 40 тонна пахта терди.

Марказий Фарғона ерларидан ҳам мужда келди. «Восток» совхозининг азаматлари 23 сентябрда планни шараф билан бажардик, деб рапорт беришди. Янги ўзлаштирилган ердаги бу совхоз давлатга 575 тонна пахта топширди. Чўлқуварлар давлатга тағин 425 тонна пахта сотиш учун курашмоқдалар.

Инсон меҳнати билан ясанган ер ўз неъмати билан ҳаммани қувонтирмоқда. Марказий Фарғона канали чўл бағрини кесиб ўтгач бу ҳаёт дарёсининг шарофати туфайли тағин минг-минглаб гектар ер очилади. Кечаги чўл эртага гулистон бўлиб, одамларга тағин минг-минг тонналаб «оқ олтин» ҳадя этади.

Ҳамид НУРИЙ,
А. ҚУРОНБОЕВ,
«Совет Ўзбекистони» махсус мухбирлари.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

ВАЪДАГА ВАФО ҚАНИ?

Пастдарғом районидаги «Правда» колхози раҳбарлари илк баҳордан бери ҳар гектар ердан 30 центнердан кам хирмон кўтармаймиз, деб катта-катта гапириб келган эдилар. Аммо шу кунларда уларга ўша ваъдаларини эслатиб қўйгудек бўлсангиз, нафаслари ичига тушиб кетади. Нега десангиз, мазкур хўжаликда ҳар куни тайёрланаётган пахта 0,70-0,80 процентдан ошмаётир.

Хўш, нега шундай бўлмоқда? Пахта очилмаганми? Йўқ, улкан-улкан карталарда пахта чамандай очилиб турибди. Хўжалик раҳбарлари ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олиш юзасидан зарур тадбирни амалга оширмаётирлар. Аниқроғи масъулиятсизлик, фаолиятсизлик қиляпти. Колхозда меҳнат интизоми бўшашиб кетган.

Мана, фактлар: колхозда жами 832 киши йиғим-терим ишларида қатнашиши лозим. Аммо, неча ўнлаб колхозчилар арзимаган сабабларга кўра теримга қатнашмаётирлар. Х. Каримов, М. Мустафоқулов ўртоқлар бошлиқ бригадаларда эса прогулчилик сингари фактлар ҳар куни такрорланиб туради. Бригадирлардан тортиб, колхоз раҳбарларигача колхозчиларнинг кундалик терим графигини бажаришлари юзасидан назорат ўрнатмаганлар. Оқибатда, баъзи колхозчилар кунига 25-30 килограмм пахта териш билан чегараланиб қолаётирлар.

Қолоқликнинг сабаби шугина эмас. Хўжаликда машина терими ҳам барбод бўлаётир. 500 гектар ўрнига эндигина 300 гектар майдондаги ғўза дефолиация қилинганлигини қандай изоҳлаш мумкин. Ҳозир бир неча машина пахта тераётган бўлса ҳам, уларнинг иш унуми ғоят паст. Лекин колхоз раҳбарлари (раиси Ҳ. Ғофуров, партия ташкилотининг секретари А. Нишонов ўртоқлар) терим агрегатлари иши билан ҳам жиддий қизиқмаётирлар.

Колхозчиларга маданий-маиший хизмат кўрсатишга эътибор берилмаётгани ҳам ишга салбий таъсир кўрсатаётир. Мавжуд 13 далачилик бригадасидан атиги 4 тасидаги шийпонлар ҳам тузукроқ жиҳозланмаган. Уларда колхозчиларнинг дам олишлари учун шарт-шароит яратилмаган. Назоратнинг йўқлиги, ташкилотчиликнинг бўшлиги, ўзибўларчилик оқибатида йиғим-терим ишларида ҳамон ўзгариш бўлмаётир. Колхоз раҳбарлари бу камчиликларга қанча тез барҳам берсалар, шунча яхши бўлар эди.

Ж. УЛМАСОВ.

ТЕХНИКАГА ТАЯНГАННИНГ ҚЎЛИ БАЛАНД

Яёв юрган билан самолётда учганни тенглаштириб бўлмайди, албатта. Шунингдек, бункер билан этак ўртасида ҳам жуда катта тафовут бор. Ҳамма билган гапни такрорлаётган бўлсам кечиринг. Лекин мен терим машинаси тўғрисида гапирмоқчиман. «Машина пахтакорнинг дўсти» деган гапнинг нақадар ҳаққоний эканлигини ўз тажрибамиз мисолида айтиб бергим келди. Негаки, шу содиқ дўст жонимизга ора кириб, қаттиқ хижолатдан қутқазди, юзимизни ёруғ қилди.

Бир бошдан сўзлаб берай. Тўғри қилдикми, нотўғри қилдикми, ўзингиз хулоса чиқараверинг. Эрта баҳор эди. Маслаҳатлашиб, қатъий қарорга келдик: бу йил барча ҳосилни машинада терадиган бўлдик. Бригадамиз катта эмас. Пахта майдони 50 гектар. Планимиз — 30 центнердан, мажбурият 50 центнер. Карталар яхлит, текис. Ғўзани машинага мослаб ўстирдик.

Бизда дефолиация кечроқ ўтди. Сабаб — колхоз йирик, 80 процент ҳосилни териш машинанинг елкасида. Биз навбатимизга қарадик. Самолёт кутдик. Пахта яхши очилса ҳам барг тўкилмай, терим кейинга сурилди.

— Сентябрнинг ярми ўтди. Қўшни бригадалар планини 30 дан оширди. Барг тўкилишини кутиб ўтирсак роса хижолатда қоламиз. Қўл билан тераверсак нима қиларкин?

Бу маслаҳатни ўртага ташлаган кишининг номини айтмайман. Уялтириб нима қилай. Кейинчалик сўзидан қайтди. Қайтмай нима қилсин. Унинг таклифини рад этдик.

Нима ёмон, сафда кейин қолган ёмон. Х. Қаландаров бошлиқ мусобақадош бригада 40 процентга сал қолди. Бизнинг бригадамиз рўпарасига — кўрсаткич тахтасида катта қилиб ноль қўйишибди (росмана нолни ўчириб, болалар атайин шундай қилишган бўлишса керак). Айб ўзимизда. Самолётни биринчи галда бизга беринг, деб дод-вой солсак бўлмасмиди! (Енганимдан айтяпман).

Йўқ, бизнинг кўчага ҳам байрам келди. Барги тўкилган, пахта чаман-чаман очилган катта картага тўртта машина группа бўлиб шўнғиб кетди. Ҳадемай бункерлардан прицепга хирмон-хирмон пахта ёғилаверди. Шу куни тайёрлаш пунктига 22.5 тонна пахта топширдик. Бу — йиллик планнинг 15 проценти. Нимасини айтасиз, ўзимизга рост, баъзилар ишонмас ҳам: Уч кунда бир кам 70 тонна пахта топшириб, планни 46 процентга етказдик.

Эрта-индин маррага етамиз. Рапорт берамиз. Байрамгача 50 центнерлик мажбуриятимизни ҳам адо этамиз, деб сўзимни тамомлашим ҳам мумкин эди. Лекин бир гапим бор. Дилимда қолмасин. Тунов куни газетада сводкани ўқиб, бир нарсага хафа бўлдим. Урганч ва Гурлан районларидаги талай колхозлар машина теримида имиллаб қолишган. Наҳотки баъзи раҳбарлар машинага ҳамон эскича муносабатда бўлсалар? Оддий мисол: мана мен деган 50 теримчи бир кунда 5-6 тона пахта теради. Бизда Зулфия деган ёшгина қиз машина бункеридан сменада 4.5 тонна «оқ олтин» тўкяпти. Демоқчиманки, машинага ихлос, эътиқод қўяйлик. Шу кунларда битта машинани ишлатмай қўйиш ҳам оғир гуноҳ, ишимизга зарар. «Пўлат от» минганлар пойгада ўзади. Ишонинг дўстлар, техникага таянганнинг қўли баланд бўлади. ●

Ражаб АВАЗОВ,
Ҳазорасп районидаги «Коммуна» колхозининг комплекс механизациялашган бригадаси бошлиғи.

СЕНТЯБРЬ 25

„ОҚ ОЛТИН“ ХИРМОНИ

Республикада пахта тайёрлашнинг бориши

(Планга нисбатан процент ҳисобида: биринчи стун — областлар; иккинчи стун — бир кунда тайёрланган пахта; учинчи стун — мавсум бошидан; тўртинчи стун — бир кунда машинада терилган пахта; бешинчи стун — мавсум бошидан; олтинчи стун — дефолиация қилинган майдонлар)

Қашқадарё	1,95	62,07	1,44	22,39	51,31
Бухоро	2,28	54,49	1,52	12,41	63,24
Тошкент	4,18	51,67	4,86	50,25	90,84
Фарғона	2,54	46,84	3,35	27,52	84,85
Сурхондарё	2,65	43,19	4,06	31,42	79,68
Андижон	2,15	39,02	2,65	14,17	65,05
Самарқанд	3,06	36,25	2,56	13,50	66,46
Хоразм	2,86	30,07	1,93	10,01	93,91
Қорақалпоғистон АССР	2,34	27,54	1,73	10,96	77,80
Сирдарё	2,79	19,20	3,98	19,65	125,56
РЕСПУБЛИКА БЎЙИЧА:	2,65	39,92	3,12	21,93	85,98

ДИЛЛАР ДЎСТ, ҚЎШИҚЛАР ДЎСТ

«Чаманзор тароналари» фестивалининг тантанали ёпилиши

Кавказ тоғи этакларидан, Урта Осиё воҳаларидан, Қозоғистон адирларидан, Россиянинг дала ва ўрмонларидан келган хонанда ва созандалар, раққос ва рақкосаларнинг ранго-ранг бир гулдастаси шу оқшом Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон академик опера ва балет театрининг саҳнасини яшнатиб юборди. Россия, Ўзбекистон, Қозоғистон, Грузия, Озарбайжон, Қирғизистон, Тожикистон, Арманистон, Туркманистондан «Чаманзор тароналари» деб аталган биринчи фестивалга меҳмон бўлиб келган қўшиқлар билан рақслар бу ерда бир-бирига чирмашиб кетди.

Қўшиқларни яратган диллар бир-бири билан дўстлашгани каби шу қўшиқларнинг ўзи ҳам дўстлашиб кетишини ана шу байрам яна бир карра қойилмақом қилиб кашф этиб берди. Шу сабабдан «Тошкент осмони остида» деган хореография сюитаси шу ажиб унутилмас оқшомнинг жонли эмблемасига айланди. Шу сюитани ижро этувчилар неча киши эди? Юз, икки юз раққос ва созанда ижро этгандир?! Аслини олганда бу рақамнинг ўзи унчалик муҳим эмас. Энг муҳими шу бўлдики, биз яхлит бир ажойиб ижрочини, қардош халқларнинг куй ва рақсларини мужассамлаштирган бир бадиий коллективни кўрдик.

25 сентябрь куни фестивални тантанали ёпиш маросимида ҳам машъал яна аланга олди. Залда тўпланганлар ўз санъати билан пахтакорларга, ишчиларга, олимларга, студентларга... илҳом ва қувонч бахш этган фестиваль қатнашчиларини қизғин табрикладилар.

Фестиваль ташкилот бюроси раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР маданият министри З. Р. Раҳимбобоева қардош республикаларнинг артистлари, созандалари, композиторлари, шоирларига миннатдорчилик билдирди.

Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати А. Эгамназаров ва Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти, Ленин мукофоти лауреати Я. Х. Тўрақулов фестиваль ўзларига ҳузур бахш этганлиги, қардош халқларнинг санъати қувонч ва шодлик келтиргани тўғрисида гапирдилар.

СССР маданият министрининг биринчи ўринбосари А. Н. Кузнецов ва РСФСР маданият министри А. И. Попов ягона оилада коммунизм қурилиши программасини амалга ошираётган совет халқларининг қардошлиги тўғрисида, қардош адабиётларнинг бир-бирига яқинлиги ва бир-бирини бойитиши тўғрисида гапирдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, республика Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан фестиваль қатнашчиларини самимий табриклади. У, фестиваль қатнашчиларига бахт-саодат, янгидан-янги ижодий муваффақиятлар тилади.

«Чаманзор тароналари» фестивалининг якунловчи кечасида КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзолари В. Г. Ломоносов, М. М. Мусахонов, Е. С. Насриддинова, И. И. Федюнинский, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари И. В. Марцинюк, Қозоғистон ССР маданият министри Л. Г. Галимжонова, Қирғизистон ССР маданият министри К. К. Кондучалова, Туркманистон ССР маданият министри К. Сайтлиев, Тожикистон ССР маданият министрининг ўринбосари Т. Н. Рустамова, Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети маданият бўлимининг мудири В. Красько ҳозир бўлдилар.

...Залда ҳозир бўлганлар фестиваль қатнашчиларига табрик сўзлари, қарсаклар билан бирга гуллар ҳам ҳадя қилишди. Дастлабки гулдасталарни меҳмонларга энг ёш томошабинлар—пионерлар тақдим қилдилар.

...Фестиваль ёпилди. Ленин дўстларнинг қўшиқ ва рақслари Ўзбекистон осмонида бир умр ўрнашиб қолди. Ҳар йили, далалар пахта оқ гиламн билан қопланганида, боғ ва узумзорлар қуёшдан нур эмиб, чаманзоримиз муаттар бўйлар тарқатаётган пайтда, биз бу ерда санъатнинг сахий эҳсонларини—қардош халқларнинг қўшиқларидан ҳам гулдасталар тераверамиз.

С. ФРОЛОВА,
Е. ЕФИМОВ,
Ўзбекистон телеграф агентлигининг мухбирлари.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

АХБОРОТ ИМЗОЛАНДИ

МОСКВА, 24 сентябрь. (ТАСС). Бугун Кремлда Германия Демократик Республикаси партия-ҳукумат делегациясининг Совет Социалистик Республикалари Иттифоқида бўлиши тўғрисидаги ахборот имзоланди.

ГДР ДЕЛЕГАЦИЯСИ МОСКВАДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, Германия Демократик Республикаси Давлат кенгашининг раиси ўртоқ Вальтер Ульбрихт бошчилигидаги Германия Демократик Республикаси партия-ҳукумат делегациясининг аъзоларини москваликлар 25 сентябрда энг яқин дўстлар сингари узатиб қолдилар.

ВАРШАВА ШАРТНОМАСИДА ҚАТНАШУВЧИ ДАВЛАТЛАР БИРЛАШГАН ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ ШТАБИДА

ТАСС мухбири Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар бирлашган қуролли кучларининг штабида бўлди. Бу ерда унга қўшинлар ҳамда штабларнинг 1965 йилги оператив ва жанговар тайёргарлиги плани бажарилишининг баъзи якунлари билан танишиб чиқиш имконияти берилди.

Штабдаги масъул ходимларнинг фикрича, Варшава Шартномасида қатнашувчи мамлакатлар армиялари команда кадрлари ва бутун шахсий составининг зўр ғайрат билан ишлаганлиги натижасида бу йил оператив ва жанговар тайёргарлик ҳарбий ишнинг ҳамма соҳаларида янада ривожлантирилди. Биргаликда амалга оширилган тадбирлар жараёнида иттифоқчи армияларнинг биргаликда ҳаракат қилишига доир масалалар батафсил ва тўла равишда ўрганиб чиқилди, қуролли кучлар барча турлари ва қўшин турларининг жанговар тайёргарлиги анча оширилди.

Генерал-полковник **Г. Ф. Воронцов** билан қилинган суҳбатдан маълум бўлишича, 1965 йилги таълимни тугаллаш юзасидан шу йил октябрь ойининг иккинчи ярмида Германия Демократик Республикаси территориясида Германия Демократик Республикаси, Чехословакия Социалистик Республикаси, Польша Халқ Республикаси ва СССР армиялари қисмлари ҳамда қўшилмаларининг биргаликда машқлари ўтказилади. Бу машқларда қўшинларнинг ҳамма турлари қатнашади. Германиядаги совет қўшинлари группасининг бош қўмондони армия генерали **П. К. Кошевой** машқларга раҳбарлик қилади.

Бирлашган қуролли кучлар штабида Варшава Шартномаси мамлакатларининг армиялари ҳарбий жиҳатдан юксак даражада чиниққан бўлиб, социалистик лагерь мамлакатларининг давлат чегаралари дахлсизлигини ҳимоя қилишга доим шай бўлиб турибдилар, деган қатъий ишонч билдирилди. (ТАСС).

ДЎСТЛИГИМИЗ МУСТАҲКАМЛАНАВЕРСИН!

СОВЕТ—ГЕРМАН ДЎСТЛИГИ МИТИНГИ

Кремлдаги Съездлар саройида 24 сентябрда Германия Демократик Республикаси партия-ҳукумат делегациясининг СССРга ташриф буюрганига бағишлаб. СССР ва ГДР халқларининг дўстлиги митинги бўлиб ўтди.

ГДР ва СССР давлат байроқлари билан безатилган катта зал одамлар билан лиқ тўла. Германия Бирлашган социалистик партияси Марказий Комитетининг Биринчи секретари, ГДР Давлт кенгашининг раиси Вальтер Ульбрихт бошчилигидаги делегация аъзолари президиумда пайдо бўлганларида залда тўпланганлар уларни қизғин қарсаклар билан кутиб олдилар.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков ўртоқлар ва бошқа кишилар немис дўстлар билан бирга президиумга чиқиб ўтирадилар.

Митингни КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари Н. Г. Егоричев очди.

Зал гумбазлари остида Германия Демократик Республикаси ва Совет Иттифоқи давлат гимнлари тантанавор янграйди.

Митингда коммунистик меҳнат бригадасининг аъзоси, «Москабель» заводининг йиғувчиси М. И. Забродина, СССР Медицина фанлари академиясининг президенти Н. Н. Блохин, Москвадаги инженерлик-қурилиш институтининг студенти Тамара Горячева сўзга чиқдилар.

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев митингда нутқ сўзлади.

Сўнгра Вальтер Ульбрихт нутқ сўзлади.

Л. И. Брежнев билан Вальтер Ульбрихтнинг нутқлари зўр эътибор билан тингланди ва бир неча бор қарсаклар билан бўлиниб турди.

Вальтер Ульбрихт иккала халқларимизнинг абадий, бузилмас дўстлигининг рамзи бўлсин деб герман-совет дўстлиги жамиятининг байроғини москваликларга топширди.

Совет — герман дўстлиги митинги Совет Иттифоқи билан Германия Демократик Республикаси ўртасидаги ўсиб бораётган ва кун сайин мустаҳкамланаётган қардошларча ҳамкорликнинг ёрқин намойишига айланиб кетди.

(ТАСС).

ЎРТОҚ Л. И. БРЕЖНЕВ НУТҚИ

Азиз ўртоқ Вальтер Ульбрихт!

Азиз ўртоқ Вилли Штоф!

Қадрдон немис дўстлар!

Ўртоқлар!

Бугун биз Германия Демократик Республикасининг партия-ҳукумат делегациясини — қардош Германия Бирлашган социалистик партияси ҳамда немис ишчи ва деҳқонларининг тарихда биринчи давлати вакилларини, умумий ишдаги содиқ иттифоқчиларимизни табрикламоқ учун тўпландик. Совет кишилари жаҳон пролетариатининг улуғ устозлари Карл Маркс билан Фридрих Энгельс ватанида янги социалистик жамият қураётган, Карл Либкнехт, Эрнст Тельман, Вильгельм Пикнинг ҳамда герман халқи, герман ишчилар синфи бошқа қаҳрамон фарзандларининг шонли ишини шараф билан давом эттираётган кишилар билан учрашаётганликларидан хурсанддирлар.

Совет халқи Германия Демократик Республикаси социалистик қурилишнинг ҳамма фронтларида қўлга киритаётган ютуқларга чин кўнгилдан қувонмоқда. Германия Демократик Республикасининг саноат ишлаб чиқариши сўнгги ўн беш йил ичида тўрт баравар, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши эса 2 баравардан зиёд ошганлиги бу ютуқларни ҳаммадан кўра яхшироқ кўрсатиб турибди. Ана шу муваффақиятларга миллион-миллион немис ишчилари, деҳқонлари, инженерлари, олимларининг ғайрат билан қилган меҳнати туфайли эришилди. Ана шу муваффақиятларга барча ватанпарвар кучларни миллий фронтга жипслаштириб, уларни комил ишонч билан социализм йўлидан олиб бораётган Германия Бирлашган социалистик партиясининг катта ташкилотчилик иши туфайли эришилди.

Немис дўстларимиз ўзларининг келажакка мўлжаллаган планларини бизга гапириб бердилар. Бу планларнинг муваффақиятли суратда амалга оширилишига ишонамиз ҳамда янги ҳаёт қуришда ГДР меҳнаткашларига чин кўнгилдан ажойиб муваффақиятлар тилаймиз.

Ўз томонимиздан биз ҳам партиямиз, халқимиз қандай орзулар билан яшаётганини ГДР партия-ҳукумат делегациясига сўзлаб бердик.

1965 йил — етти йилликнинг якунловчи йили бўлиб, унинг якунлари ҳозирдаёқ яққол кўрина бошлади. Саноатимиз анча олдинлаб кетди. Умуман саноатда ҳам, шунингдек маҳсулотнинг кўпгина энг муҳим турлари бўйича ҳам етти йиллик план топшириқлари ошириб бажарилди.

Қишлоқ хўжалигининг кўпгина масалалари ҳам муваффақиятли ҳал қилинмоқда. Бу йил чорва моллар ва паррандалар сони кўпайганлиги натижасида гўшт, сут ва тухум етиштириш ҳамда тайёрлаш ўтган йиллардагига нисбатан анча ортиқ бўлмоқда.

Колхоз ва совхозлар пахта ва қанд лавлагидан, картошка ва сабзавотдан ҳам дурустгина ҳосил етиштирдилар. Иқлим шароитлари оғир келганлиги сабабли дон етиштириш мўлжалланган планлардан ҳозирча орқада қолмоқда. Лекин КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорлари қишлоқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини тез ўстириш учун яхши шарт-шароитлар вужудга келтириб қўйди.

Мамлакатда барпо этилган қудратли ишлаб чиқариш потенциали коммунистик қурилишнинг мураккаб вазифаларини муваффақиятли ҳал этиш имкониятини таъминламоқда. У Совет давлатининг мудофаа қобилиятини мустаҳкамлашга доир барча масалаларни ҳал этишда бизга ёрдам бермоқда.

Бундай имкониятлар ўз-ўзидан ишга солиниб қолмайди, албатта. Саноатни бошқаришни яхшилаш, планлаштиришни такомиллаштириш ва иқтисодий стимулларнинг ролини кучайтириш проблемалари ҳозирги вақтда биринчи ўринга чиқиб қолмоқда. Партиямиз ҳам шу соҳада иш олиб бормоқда.

Ҳар бир социализм мамлакати иқтисодий ривожланиш вазифаларини ҳал этар экан, қардош мамлакатлар билан ҳамкорлик қилишнинг афзалликларидан фойдаланиш сингари бебаҳо имкониятга эгадир. Германия Демократик Республикаси билан иқтисодий алоқаларимиз ҳар тарафлама ривожланиб бораётганлигини зўр мамнуният билан қайд қилмоқдамиз. Ана шу алоқаларнинг иккала мамлакат учун қандай аҳамиятга эга эканлигини лоақал қуйидаги фактнинг ўзи кўрсатиб турибди: СССР ГДРнинг энг йирик савдо шериги бўлса, Германия Демократик Республикаси совет экспорти ва импортида биринчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди. Мамлакатларимиз ўртасидаги алоқалар йил сайин кенгайиб ва кўп қиррали бўлиб бормоқда, бу алоқалар социалистик ва коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал қилишда тобора салмоқли роль ўйнамоқда, халқларимизни ўзаро бойитмоқда.

Шу кунларда мамлакатларимиз шонли санани нишонламоқдалар — СССР билан ГДР ўртасидаги муносабатлар тўғрисида шартнома тузилганига ўн йил тўлди. Бу шартнома мустақил Германия Демократик Республикасини барпо этишда катта роль ўйнади. Бир йилдан сал кўпроқ муқаддам СССР билан ГДР ўртасида дўстлик, ўзаро ёрдам ва ҳамкорлик тўғрисида имзоланган шартнома давлатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги чинакам қардошлик муносабатларини янада ривожлантиришга хизмат қилмоқда. Биз бу шартномани Германия Демократик Республикаси билан олиб бораётган кўп қиррали алоқаларимизни янада ривожлантиришнинг яхши негизи деб билмоқдамиз.

Иккала давлат — Совет Иттифоқи билан Германия Демократик Республикасининг иттифоқи ва қардошларча ҳамкорлиги — социалистик мамлакатларнинг тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун, империализм ва мустамлакачиликка қарши курашдаги умумий фронтнинг муҳим участкасидир.

ГДР зиммасига масъулиятли вазифа юклатилган: ёш республика Марказий Европада тинчлик ва социализмнинг олдинги қўрғони бўлиб турибди. Биз шуни мамнуният билан айта оламизки, янги, социалистик Германия ўзининг янги жамият қуришдаги қунт билан қилаётган меҳнати, тинчлик учун, агрессия ва милитаризм кучларига қарши актив, тинимсиз кураш олиб бораётганлиги билан тарих томонидан ўз зиммасига юклатилган ана шу вазифани шараф билан бажармоқда. ГДР ҳукуматининг иккала герман давлати ядро қуролидан воз кечсин, Европа марказида атомсиз зона вужудга келтирилсин, ГДР билан ГФР ўртасида нормал муносабатлар ўрнатилсин, деб қилган ташаббусларини юксак баҳолаймиз. Германия Демократик Республикасининг халқи ва ҳукумати Европадаги вазиятни соғломлантириш, Ғарбий Германияда ўзига уя қуриб олган реваншчиларнинг урушқоқликдан иборат кирдикорларига қаршилик кўрсатиш юзасидан қилаётган ғайрат-ҳаракатларини совет кишилари муносиб баҳоламоқдалар. Совет Иттифоқи барча немис ватанпарварларининг энг яхши миллий орзу-умидларини ифодалаётган ГДРнинг ташқи сиёсатини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқда.

ГДР коммунистлари республиканинг барча меҳнаткашлари, бутун аҳолисининг қўллаб-қувватлаши билан: «Уруш ҳеч қачон немис еридан бошланмаслиги лозим!» деган жўшқин шиорни ўртага ташлади ва ўзининг тинчлик учун олиб бораётган курашида байроқ қилиб олди. Ўз тақдирини ўз қўлига олган халқнинг қатъий иродаси ана шу шиорда ифодаланган бўлиб, унда жаҳондаги меҳнат аҳлининг олижаноб қонуни — пролетар интернационализми принципи ўз аксини топган. Биз немис қардошларимизнинг ана шу ажойиб шиорини табриклаймиз!

ГДР чинакам тинчликсевар ташқи сиёсат олиб бораётганлиги, барча мамлакатлар билан дўстона ва тенг ҳуқуқли муносабатларни ривожлантиришга ҳамиша интилиб келаётганлиги унинг барча қитъалардаги дўстларини кўпайтириб, республиканинг халқаро эътиборини оширмоқда. Ўртоқ Ульбрихт шу йилнинг баҳорида Бирлашган Араб Республикасига ташриф буюрган вақтида, бу нарса яққол намоён бўлди.

Немис ишчилари ва деҳқонларининг биринчи давлати ҳозирги вақтда Осиё, Африка ва Латин Америкасидаги кўпгина мамлакатлар билан кенг ва ҳар тарафлама алоқа боғлаган. ГДР ёш мустақил давлатлар билан иқтисодий ва илмий-техника ҳамкорлигини ривожлантира бориб, иқтисодий мустақиллиги ва сиёсий эркинлигини қаттиқ туриб ҳимоя қилишда уларга кўмаклашмоқда.

ГДРнинг халқаро алоқалари кенгайиб бораётган бир пайтда, ГФР ҳукмрон доираларининг машъум «Хальштейн доктринаси» ёрдамида (соддароқ қилиб айтганда, бошқа давлатлар шаънига дўқ-пўписа қилиш ёрдамида) социалистик немис давлатини якkалаб қўйишга, бошқа давлатлар томонидан ГДРнинг танилишига йўл қўймасликка қилаётган уринишлари тамомила бемаъни ва ҳалокатга маҳкум эканлиги яққол кўриниб турибди. Кўпгина араб давлатларининг Бонн сиёсатига берган муносиб даккиси реваншчилар учун яхши сабоқдир.

ГФРнинг ҳукмрон доиралари гўё Бонн-немис халқининг вакилидир, бутун немис миллати манфаатларининг ҳимоячисидир, деб исботлашга зўр бериб уринмоқдалар. Ҳақиқатда эса бунинг аксидир. Бонн ҳукмронлари ўзларининг 17 миллион ватандошлари — Германия Демократик Республикаси гражданларига қарши шиддатли кураш олиб бориш билан айни маҳалда бутун немис миллатининг ҳаётий манфаатларига ҳужум қилмоқдалар. Улар герман халқининг манфаатларини, икки герман давлатини бирлаштириш вазифасини ва уларни мамлакатни бирлаштириш йўлидан олға силжитишни, Германияни тинч ривожлантириш ва унинг бошқа тинчликсевар давлатлар билан ҳамкорлик қилишини таъминлаш манфаатларини кўзлаётганлари йўқ. Ғарбий Германия монополистларининг ғаразли мақсадлари, реваншни ва Европа харитасини қайта тузишни орзу қилаётган милитаристларнинг очофат иштаҳалари уларнинг сиёсатига негиз қилиб олинмоқда.

ГДР кескинликни юмшатиш ва ялпи тинчликни мустаҳкамлаш учун Германия масаласини адолатли демократик асосда ҳал этиш учун курашиб, бутун немис халқининг туб манфаатларини қаттиқ туриб ҳимоя қилмоқда. Худди шунинг учун ҳам Германия Демократик Республикаси халқаро позицияларининг мустаҳкамланиб ва кенгайиб бориши тарихий жиҳатдан муқаррар бир ишдир, деб ишонч билан айтиш мумкин. Баъзи империалистик доиралар немис ишчи ва деҳқонлари давлатига нисбатан агрессив режалар тузаётганлигига келганда, шуни айтиш керакки, бу режалар тамомила барбод бўлишга маҳкумдир. Варшава шартномасининг қардошлик алоқалари билан боғланган социалистик давлатларнинг коллектив мудофааси ҳар қандай агрессорнинг йўлида мустаҳкам девор бўлиб турибди.

Азиз ўртоқлар!

Немис дўстларимиз Совет Иттифоқида бўлган вақтларида, биз муҳим халқаро проблемаларни муҳокама қилдик. Фикрлашув вақтида муҳокама қилинган барча масалалардаги қарашлар тамомила бир хил эканлиги яна аниқланди.

Биз немис дўстларимиз билан бирга шунга аминмизки, барча тинчлик ва социализм кучларининг жипслиги ва бирлиги империализмнинг урушқоқлик сиёсатига қарши курашда энг муҳим восита бўлиб хизмат қилади. Империализм жаҳон революцион процессининг ривожланишини агрессия йўли билан тўхтатиб қўйишга жон талвасасида ҳаракат қилаётган ҳозирги вазиятда социалистик ҳамдўстликнинг бирлиги ва жипслиги айниқса зарур. Америка империализми энг ёвуз ва макрли воситаларни ишга солиб, социализм йўлига ғов солишга, халқларнинг озодлик ҳаракатини бўғишга уринмоқда. Американинг Вьетнамдаги агрессияси ана шу сиёсатнинг энг қўпол кўринишидир. Жаҳон халқлари бу агрессияга ғазаб ва нафрат билан қарамоқдалар.

Ҳозирги дунёда воқеалар бир-биридан ажралган ҳолда содир бўлмайди. Ҳар қандай уруш ёнғини, қаерда бошланишидан қатъи назар, муқаррар суратда жуда кўп мамлакатлар ва халқларнинг манфаатларига дахл қилади. Планетамизнинг турли районларида нақадар кўп уруш материаллари тўпланганлиги ҳаммага маълум. Ўзларининг собиқ мустамлакаларидан ҳайдаб юборилган мустамлакачилар шу жойларда можаролар чиқиши учун сабаб бўладиган баҳоналарни, бамисоли аста-секин портлайдиган миналарни қолдириб кетишга уриндилар.

Ҳиндистон билан Покистон ўртасидаги ҳарбий можаро худди ана шу негизда келиб чиқди.

Совет Иттифоқи бу можаро хусусида аввал бошданоқ тамомила равшан позицияни тутди. Биз бу можарони Ҳиндистон халқларининг ҳам, Покистон халқларининг ҳам манфаатларига жавоб бермайди, унинг ривожланиб бориши ялпи тинчлик ишини хавф остида қолдиради ва тинчлик, миллий мустақиллик, тараққиёт учун курашаётган кучларнинг бирдамлигига зарар етказади, деб ҳисобладик. Шу сабабли. Ҳиндистон ва Покистон ҳукуматларига қилган мурожаатларида, шунингдек бу масала БМТда муҳокама қилинган вақтда, СССР ўт очишни дарҳол тўхтатишга зўр бериб даъват қилди. Маълумки, Совет ҳукумати можарода қатнашаётган томонларга шу мақсадга эришиш учун ўзининг холис хизматини тавсия қилди.

Ҳозирги вақтда бу мақсадга эришилди. 22 сентябрь эрталабдан бошлаб уруш ҳаракатлари районида тўпларнинг овози тинди, шаҳар ва қишлоқларга бомба ташлаш тўхтатилди, ҳиндлар билан покистонликлар ўртасидаги ўзаро қирғин уруши бас қилинди. Аҳволни нормаллаштириш йўлида қўйилган бу муҳим қадамдан барча тинчликсевар халқлар ғоят мамнун бўлдилар. Қизиб кетган эҳтиросларни боса олган, вазиятни сергаклик билан баҳолаб, ундан оқилона хулоса чиқарган Ҳиндистон ва Покистон раҳбарларининг қарорини мамнуният билан қайд қилиш керак. Ҳиндистон билан Покистон низо туғилишига сабаб бўлган проблемани тез орада ҳал қилиш йўлини топадилар ва ҳар иккала мамлакатнинг бахт-саодати йўлида, Осиёда ва бутун дунёда тинчлик ва тараққиёт манфаатлари йўлида дўстлик, ўзаро мададкорлик ва қардошларча ҳамкорлик йўлига тушиб оладилар, деб умид қилишни истаймиз. Биз, совет кишилари воқеаларнинг шундай ривожланиб боришини чин кўнгилдан табриклаган бўлур эдик.

Ўртоқлар!

Совет Иттифоқи билан Германия Демократик Республикаси ялпи тинчлик ва халқлар хавфсизлигини мустаҳкамлашга ёрдам бериш учун изчиллик билан ҳаракат қилиб келмоқда.

Урушлар қандай бошланганлиги ва халқлар бошига қандай кулфатлар солганлигини биз дарсликлардан эмас, балки ўз тажрибамиздан биламиз. Шу сабабдан ҳам, биз Европада урушдан кейинги давр проблемаларини узил-кесил бир ёқли қилиш учун, Европа давлатларининг чегараларида уруш олови бурқсимаслиги учун зўр қатъият билан курашиб келмоқдамиз.

Иккинчи жаҳон уруши тамом бўлганидан бери, орадан йигирма йил ўтди. Аввалги култепалар ўрнида янги шаҳарлар қад кўтарди, тақир ерлар ва харобазорлар ўрнида заводлар ва мактаблар бино қилинди. Шу йиллар мобайнида одамларнинг янги авлоди ўсиб етишди. Бироқ, Европа халқлари хотиржам яшаётганлари йўқ, уларнинг фароғати ва осойишталиги учун мустаҳкам ва барқарор тинчлик яратиб берилган эмас.

Иккинчи жаҳон урушидан қолган кўпгина масалалар шу вақтга қадар ҳал этилган эмас, Германия сулҳ шартномаси тузилгани йўқ. Иккита энг йирик ҳарбий гуруҳ — Шимолий атлантика блоки билан Варшава шартномасининг қўшинлари хатарли масофада бир-бирига қарама-қарши турибди. Бу гуруҳлар ўртасида ҳарбий тўқнашишлар келиб чиқишининг олдини оладиган, тинчликни гарантиялайдиган ҳеч қандай битим йўқ.

Бундай аҳволнинг ҳукм суриши Европадаги мавжуд аҳволни уруш йўли билан ўзгартиришни, ўзларининг босқинчилик иштаҳаларини бошқа халқлар ва мамлакатлар ҳисобига қондиришни истаётганлар учунгина фойдалидир. Афсуски, Ғарбий Германияда ана шундай телба-тескари режаларни илгари сураётган одамлар бор. Европа қитъасидаги тинчликка худди ана шу кишилар энг кўп хавф солмоқдалар.

Бундан бир неча йил муқаддам Бонн ҳукумати биз Федератив Республикани қуроллантиришга, Германия вермахтини қайта тиклашга принципиал қаршимиз, деб бутун дунёни ишонтирмоқчи бўлган эди. Ғарбий герман милитаризми боқиб семиртирган бундесвер ҳозирги вақтда қурол-яроғларнинг кўпгина замонавий турлари, шу жумладан ракета техникаси билан қуроллантирилган ярим миллионли армияга айланди. Бундесвер либосларини кийиб олган гитлерчи генераллар НАТО штабларидаги қўмондонлик постларини тобора кўпроқ ўз қўлларига олмоқдалар, ана шу агрессив блокнинг стратегиясини ишлаб чиқишга тобора активроқ таъсир ўтказмоқдалар, ядро қуролига тобора яқинлашиб бормоқдалар.

Бу ҳам камлик қилгандек Ғарбий Германия империалистлари ўзларининг НАТОдаги иттифоқчиларига ялиниб-ёлборишдан ГФРга ядро қуроли берилсин деб, ультиматум тарзида талаб қилишга ўтишни лозим деб ҳисобламоқдалар. Ғарбий Германия ташқи ишлар министри Шредер ўз нутқида башарти ГФР НАТОнинг кўп томонли кучлари орқали ядро қуролига шерик бўлмас экан, у ҳолда ГФРнинг ўзи бу қуролни олади, деб жуда равшан айтди. Унинг ана шу гаплари юқоридаги фикримиз тўғри эканлигидан далолат бермайдими, ахир. Дарвоқе, кўп томонли кучлар билан ядро қуролини сотиб олиш ўртасига тенглик аломати қўйиш билан Бонн НАТОнинг кўп томонли кучлари бундесвернинг ядро билан қуролланишига йўл қўймасликнинг нақ бўлмаса бирдан-бир воситасидир, деган фикрни исботлашга уриниш учун жонини жабборга бераётган Ғарб давлатларидаги сиёсатчиларнинг баҳоналарини бутун дунё назарида бир пуллик қилиб қўйди.

ГФР ҳукмрон доиралари ядро қуролини қўлга киритишга ҳаракат қилиш билан немисларнинг миллий манфаатларига қарама-қарши иш тутмоқдалар. Германия Федератив Республикасининг ядро билан қуролланиши Германиянинг қайта бирлашувини яқинлаштиради, деб ўйлаш соддадил одамларга хос ва шу билан бирга, хатарли хом хаёлдир. Бонн ўзининг реваншизм ва милитаризм сиёсати билан қайта бирлашиш йўлида ҳозирнинг ўзидаёқ шундай катта жар вужудга келтириб қўйдики, уни бир ёқли қилиш учун анчагина вақт керак бўлади. Лекин Германия Федератив Республикасидаги милитарист кучлар ядро қуролини ўз қўлига олган тақдирда, иккала герман давлати ўртасида шундай жар вужудга келган бўлур эдики, уларнинг орасида бундан ҳам чуқурроқ жар бўлиши мумкин эмас.

Ҳох кўп томонли кучлар системасида бўлсин, ҳох бошқа бирон шаклда бўлсин, Ғарбий Германиянинг ядро қуролига шерик қилиниши Варшава шартномасида қатнашаётган социалистик давлатларни ўз хавфсизлигини мустаҳкамлаш ва Европада тинчликни муҳофаза этиш соҳасида тегишли чораларни кўришга муқаррар суратда мажбур қилиб қўйган бўлур эди. Сиёсий маслаҳат комитетининг Варшавада ўтказилган январь сессияси қатнашчилари бу гапни равшан қилиб айтиб қўйдилар ва Германия Федератив Республикасини ядро қуролига шерик қилиш планларини кўтариб юрган кишилар бу огоҳлантиришни эсдан чиқармасалар яхши бўлур эди.

Бундесверни ядро қуроли билан қуроллантириш Ғарбий Германиянинг ўзини қандай хавф-хатарга дучор қилиб қўйиши мумкинлигини тушуниб олиш пайти ниҳоят келди. Бонн атом сиёсатининг раҳнамолари ва ижодкорлари бу гапнинг мағзини чақиб оладилар, деб умид боғлаш қийин, албатта, уларни герман халқининг тақдири ҳамма нарсадан кўра камроқ қизиқтираётганга ўхшайди, улар герман империализмининг ғаразли реваншчилик мақсадларини рўёбга чиқариш учун ҳамма нарсанинг баҳридан ўтишга тайёр турганга ўхшайдилар. Лекин таҳдид солаётган хавф-хатарни тушуниб олиш Германия Федератив Республикасидаги миллион-миллион немислар учун ҳаётий аҳамиятга эга. Ғарбий Германиядаги милитарист кучлар ана шу немисларнинг миллий ҳиссиётларидан бениҳоя инсофсизлик билан фойдаланмоқдалар. Ахир, айни ана шу, миллион-миллион оддий граждандар реваншчилар авантюризмининг касрига қолиб, азоб-уқубат тортишга мажбур бўлишлари мумкин-ку.

Яқинда Германия Федератив Республикасида ўтказилган сайлов олди кампанияси вақтида немис миллати орасидаги илғор кишиларнинг овози жаранглаб эшитилди. улар реакцион сиёсатчилар вужудга келтирган атом васвасаси вазиятига қарамай, бундесверни ядро билан қуроллантириш ҳақидаги хатарли планларга мардонавор қарши чиқдилар. Биз умид қилмоқчимизки, Ғарбий Германия ишчилар синфи, барча меҳнаткашлари ўзларини хатарли йўлга етаклатиб қўймайдилар. милитарист кучлар Германия Федератив Республикасини ана шу йўлга итармоқдалар. Европадаги мавжуд аҳволга баҳо беришга Бонндагиларнинг ниҳоят жиддий муносабатда бўлишларини вазият тақозо этмоқда.

Европа давлатлари Европада мустаҳкам ва барқарор тинчликни таъминлаш вазифаларига турлича муносабатда бўлишлари мумкинлигини биз тушунамиз. Лекин бу проблемага қайси томондан ёндошилмасин, шуни эътироф этиш зарурки, мана шу проблемани ҳал қилиш, аввало агрессия, реваншизм ва уруш кучларининг йўлига ўтиб бўлмайдиган ғовлар солиб қўйишни тақозо этмоқда.

Социалистик мамлакатларнинг бир қанча конкрет амалий таклифлар билан майдонга чиққанликлари яхши маълум, бу таклифларнинг амалга оширилиши Европада сиёсий иқлимни яхшилашга, Европа хавфсизлигининг мустаҳкам системасини вужудга келтиришга ёрдам берган бўлур эди. Мен ана шу таклифлардан фақат баъзи бир энг муҳимларини эслатиб ўтаман. Бу — Варшава шартномасида қатнашаётган давлатларнинг Варшава шартномаси мамлакатлари билан Шимолий атлантика пакти мамлакатлари ўртасида ҳужум қилмаслик тўғрисида пакт тузиш ҳақидаги таклифидир. Бу — Германия Демократик Республикасининг ҳар иккала герман давлати атом қуролидан воз кечсин, деган таклифидир. Бу — Польша Халқ Республикасининг ядро қуролларини бундан буён кўпайтирмаслик ҳамда Марказий Европада атомсиз зона вужудга келтириш тўғрисидаги, шунингдек Европа хавфсизлиги масалаларига бағишлаб Европадаги барча давлатларнинг конференциясини чақириш ҳақидаги таклифидир. Бу — Болгария Халқ Республикасининг Болқон давлатлари ўртасида ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги ҳамда Болқон ярим оролини тинчлик ва осойишталик зонасига айлантириш ҳақидаги таклифидир. Бу — Румыния Социалистик Республикасининг Европа давлатлари ўртасида тотув қўшничилик муносабатларини яхшилаш тўғрисидаги таклифидир.

Бизнинг фикримизча, мана шу таклифларнинг ҳаммаси Европада хавфсизликни реал таъмин этишнинг умуман яхши программасини, Европа қитъасида тинчликни мустаҳкамлаш программасини ташкил этади.

Европа давлатлари ўртасида яхши тотув қўшничилик муносабатлари ўрнатиш, ҳамкорликни кенгайтириш ана шу давлатларнинг бир-бири билан яқинлашувига, ўзаро ишончни мустаҳкамлашга ёрдам берган бўлур эди, деган фикр Европадаги кўпгина капиталистик мамлакатларнинг давлат, сиёсий ва жамоат арбоблари томонидан тобора тез-тез айтилмоқда. Биз турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши сиёсатини изчиллик билан ўтказаётганлигимиз учун ана шу фикрга қўшиламиз ҳамда шундай ривожланиш ҳамма учун манфаатли ва фойдали бўлади ва табиий равишда кўпгина етилган халқаро масалаларни ҳал қилишни енгиллаштиради, деб ҳисоблаймиз.

Кескин можаролар ва хавф-хатарларга тўлиб-тошган ҳозирги дунёда Совет Иттифоқи тамомила равшан ва муайян йўлни тутмоқда. Аввалгидек ҳозир ҳам КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати давлатлар ўртасидаги низоларни тинч бартараф этишга ҳамда халқаро кескинликнинг юмшатилишига эришишга, шу асосда халқларнинг эркин ва мустақил ривожланиши учун шарт-шароитлар вужудга келтириш ва ер юзидаги тинчликни мустаҳкамлашга ҳаракат қилмоқдалар. Биз ўзимизнинг ташқи сиёсат соҳасидаги фаолиятимизда бир эмас, бир неча марта тинч ва самарали ташаббус кўрсатдик, бу йўлдаги куч-ғайратларимизни бундан кейин ҳам бўшаштирмоқчи эмасмиз. БМТ Бош Ассамблеясининг куни кеча очилган сессиясидаги совет делегацияси ҳам, жумладан шу йўлда ҳаракат қила беради.

Бизнинг фикримизча, ҳозирги вақтда барча тинчликсевар давлатлар ўз куч-ғайратларини сарфлашлари лозим бўлган бош йўл қайси эканлигини турмуш жараёнининг ўзи кўрсатиб турибди. Зўравонликни, бедодликни ва ўзгаларнинг ишларига қўпол равишда аралашишни (бундай аралашиш борган сайин кўпроқ қуролли интервенциялар ва иғвогарликлар тусини олмоқда) халқаро муносабатлар практикасидан йўқотиш зарур. Тинчликсевар давлатларнинг куч-ғайратларини бирлаштириб, мамлакатларнинг мустақиллигини, айниқса бир ўзи қўпол кучга қаршилик кўрсатиши қийин бўлган кичик мамлакатларнинг мустақиллигини муҳофаза этиш, уларни империалистларнинг агрессив ҳамлаларидан, қўрқитиш ва дағдаға қилиш сиёсатини ишлатишга уринаётганлардан ҳимоя қилиш зарур.

Бундан буён ядро қуролининг ёйилишига йўл қўймаслик проблемаси ҳам умумий хавфсизликни таъминлаш билан узвий равишда боғланган бўлиб, халқаро ҳаётдаги кескин масаладир. Бу проблема билан чинакам шуғулланадиган вақт келди. Инсон тафаккури мудҳиш вайронгарчилик келтирувчи кучга эга бўлган қуролни кашф этди. Бу қурол ҳозирча фақат бир неча давлатда ишлаб чиқарилмоқда ва ана шу давлатларнинг армияларигина бу қурол билан таъминлаб қўйилган. Бу — тарих тақозоси билан вужудга келган реалликдир. Ҳозир масала шуйдаки, ядро қуроли ер курраси бўйлаб ёйилиб, тобора янги-янги давлатларнинг мулкига айлана берадими, ядро билан қуролланиш пойгаси давом эта берадими, ёхуд воқеаларни контроль остига олишга, ядро қуролининг ёйилишини тўхтатиб қўйишга ва бундан ҳам нари бориб, шу қуролни батамом тақиқлаш ва йўқ қилиб ташлашга муваффақ бўлинадими.

Совет Иттифоқи иккинчи йўлнинг тарафдоридир. Биз шундай халқаро битим тузишни таклиф қиламизки, бу битим ядро қуролининг бундан буён тарқалишига, шу жумладан бундай қуролнинг ҳарбий блоклар орқали тарқатилишига хўжа кўрсин учун эмас, балки чинакам чек қўймоғи керак.

Бу соҳада ҳам Германия Демократик Республикаси билан тўла ҳамжиҳатликка ва жуда яқин ҳамкорликка эришганимиздан хурсандмиз. Германия Демократик Республикаси ҳар иккала герман давлати ядро қуролига эгалик қилиш ва ундан фойдаланишдан батамом воз кечсин, деган таклифни ўртага қўйди. Бундан буён ядро қуролининг тарқалишига йўл қўймаслик масаласини ҳал қилишга Германия Демократик Республикаси халқаро асосда ҳам қандай қимматли ҳисса қўшаётганини биз биламиз.

Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

Бизнинг ҳиссамизга тушган ва коммунистик жамият қуришдан иборат бўлган буюк вазифа зиммамизга кўпгина мажбуриятлар юклайди. Бинобарин, биз, коммунистлар, Маркс-Лениннинг абадий барҳаёт идеяларини рўёбга чиқариш учун куч-қувватимизни аямаймиз. Немис ишчилар синфи энг яхши революцион традицияларининг шонли вориси, ГДР меҳнаткашларининг жанговар авангарди — Германия Бирлашган социалистик партияси коммунистларнинг жаҳон армияси отрядлари орасида муносиб ўринни эгаллаб турганлигидан хурсандмиз.

Совет Иттифоқи билан Германия Демократик Республикасини, партияларимиз билан халқларимизни қардошлик ва дўстликнинг мустаҳкам иплари боғлаб турибди, бинобарин, бизнинг иттифоқимиз ва бирлигимизни бузишга қодир бўлган куч йўқ. Совет Иттифоқи Германия Демократик Республикаси билан бирга бўлиб келди ва ҳамиша шундай бўлиб қолади.

Азиз ўртоқлар. социализм қуриш учун, Европада тинчликни мустаҳкамлаш учун курашда Германия Бирлашган социалистик партиясига, Германия Демократик Республикасининг ҳукуматига, демократик Германия Миллий фронтига, ГДРнинг барча меҳнаткашларига янги-янги муваффақиятлар тилашга рухсат бергайсиз.

Мамлакатларимиз халқларининг бузилмас дўстлиги мустаҳкамлансин ва ривожлана берсин!

Германия Демократик Республикаси яшасин ва яшнай берсин!

ГДР меҳнаткашларининг илғор отряди — Германия Бирлашган социалистик партияси ўзининг шонли йўлида ғалабадан ғалабага бораверсин!

Яшасин социалистик мамлакатлар, халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг бирлиги ва жипслиги!

Яшасин бутун дунёда тинчлик!

Яшасин бутун инсониятнинг порлоқ истиқболи — коммунизм!

САНИТАРИЯ МАДАНИЯТИНИ ОШИРАЙЛИК!

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумида

Озодалик ва саломатлик ойлиги вақтида Ўзбекистоннинг шаҳар ва қишлоқларида қандай натижаларга эришилди? Юксак санитария маданияти учун курашда янгидан-янги муваффақиятларни қўлга киритмоқ учун нималар қилмоқ керак? Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 24 сентябрда бўлиб ўтган мажлисида ана шу масалалар муҳокама қилинди. Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министрининг биринчи ўринбосари У. О. Орипов. коммунал хўжалик министри М. З. Мирзааҳмедов, республика савдо министри А. А. Саримсоқов. Тошкент шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари С. А. Раҳматхўжаева ахборот бердилар.

Ойлик даври учун белгиланган тадбирларни бажаришда бир ярим миллионга яқин киши қатнашди. Шу вақт ичида икки ярим миллион метрга яқин ирригация шохобчаси тозаланди, икки миллион олти юз минг квадрат метр йўл ва йўлкалар ремонт қилинди. Республика медицина ходимлари кўпгина озиқ-овқат ва савдо корхоналари, маиший объектлар ва бошқа объектларнинг санитария ҳолатини кўздан кечириб чиқдилар ва уларнинг ҳолатини анча яхшилашга эришдилар. Бир қанча корхона ва муассасаларнинг раҳбарлари санитария нормалари ва қоидаларини бузганликлари учун жавобгарликка тортилди ва уларга штраф солинди.

Олий Совет Президиумининг мажлисида шаҳарлар ва район марказларини ободонлаштириш ишларини амалга оширишдаги нуқсонлар ҳам кўрсатиб ўтилди. «Жонажон шаҳар ва қишлоқнинг турмуши — юксак маданиятли бўлсин» деган шиор остидаги ҳаракатни янада авж олдириш юзасидан таклифлар киритилди.

Мажлисда маҳаллий Советлар олиб бораётган ташкилотчилик-оммавий ишларнинг аҳволи ва бу ишларни янада яхшилаш чоралари тўғрисидаги Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарори Самарқанд областида қандай бажарилаётганлиги масаласи ҳам қараб чиқилди. Самарқанд область ижроия комитетининг раиси А. А. Хўжаев айтдики, областнинг маҳаллий Советлари сўнгги вақтларда хўжалик ва маданий қурилиш вазифаларини ҳал этишдаги, аҳолига хизмат кўрсатишдаги фаолиятларини кучайтириб юбордилар.

Бироқ, Олий Совет Президиуми шуни таъкидладики, Самарқанд область ижроия комитети ва баъзи бир район ва шаҳарларнинг ижроия комитетлари республика Олий Совети III сессиясининг ташкилотчилик-оммавий ишлар юзасидан қабул қилган қарорини бажариш учун зарур чораларини ҳали кўрганлари йўқ, шу қарорда баён этилган бир қанча муҳим кўрсатмаларни амалга оширишни таъмин этганлари йўқ.

Кўпинча маҳаллий Советларнинг сессиялари яхши тайёргарлик кўрилмасдан ўтказилади, унда депутатлар актив қатнашмайди. Улар киритган танқидий мулоҳазалар ва таклифлар баъзан умумлаштирилмайди, ана шу мулоҳаза ва таклифлар юзасидан ҳамиша ҳам амалий чоралар кўрилавермайди. Доимий комиссияларнинг ҳаммаси ҳам ташаббус кўрсатиб ишлаяпти деб бўлмайди. Кўпгина депутатлар Советларнинг, доимий комиссияларнинг ишларида актив қатнашмайдилар, сайловчилар олдида камдан-кам ҳисоб берадилар.

Самарқанд областининг маҳаллий Советлари фаолиятидаги ана шу ва бошқа нуқсонлар ташкилотчилик-оммавий иш масалалари ижроия комитетларининг диққат марказида турмаганлигидан дарак беради.

Республика Олий Совети Президиуми Самарқанд областининг область ижроия комитетига, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларига Ўзбекистон ССР Олий Совети III сессияси қарорининг бажарилишини таъминлашни. Советларнинг ташкилотчилик-оммавий ишларини яхшилаш тадбирларини белгилаб чиқишни топширди. (ЎзТАГ).

ЎРТОҚ ВАЛЬТЕР УЛЬБРИХТ НУТҚИ

Азиз ўртоқ Брежнев!
Азиз ўртоқ Микоян!
Азиз ўртоқ Косигин!
Азиз ўртоқлар ва дўстлар!

Дўстона визитимизнинг охирида Москва меҳнаткашлари билан мана шу Кремлдаги Съездлар саройида учрашиш менга юксак шараф ва зўр қувонч бахш этмоқда. Сизларга, азиз совет ўртоқлар ва дўстлар, Германия Демократик Республикаси меҳнаткашларидан қардошлик саломи топшираман.

«Москабель» заводи ишчисининг, Медицина фанлари академияси президентининг, студент ёшлар вакилининг мана шу ерда изҳор қилган дўстона табрикларн учун чин юракдан ташаккур билдираман.

Ўтган йили биз Москва, Урал ва Сибирни кўриш, Совет Иттифоқининг гоят катта муваффақиятлари ва ютуқлари билан танишиш имкониятига эга бўлган эдик. Биз унутилмас таассуротлар олдик, бу эса қимматли тажриба орттиришимизга ёрдам берди. Бу гал биз ўз сафаримиз вақтида Москвада ва улуғ Совет Иттифоқининг жанубий республикаларида бўлдик. Бундан ташқари, Москвадан Берлинга қайтаётиб, Киевда тўхтаб ўтамиз.

Биз ҳамма жойда мамлакатингиз меҳнаткашлари билан кўпгина самимий ва дўстона учрашувлар ўтказдик. Бу учрашувлар немислар билан Совет Иттифоқи халқлари ўртасидаги дўстликнинг ифодаси бўлди. Сўнгги йигирма йил ичида бу дўстлик давлатимиз гражданларининг юракларига чуқур томир ёйиб юборди.

Биз Озарбайжон ССРда нефть чиқариш ва уни қайта ишлаш соҳасида меҳнаткашлар қўлга киритаётган муваффақиятлар ва ютуқларни кўриб қойил қолдик. Илмфан ишлаб чиқарувчи кучга, қудратли қуролга айланиб, қимматбаҳо нефтни тагин ҳам кўпроқ ҳажмда чиқариш ва ундан яхшироқ фойдаланишга ёрдам бераётганлигига Бокудаги Нефть ва химия институтида қаноат ҳосил қилдик.

Сунъий равишда барпо этилган «Нефть тошлари» оролида Озарбайжон нефтчилари билан танишдик, улар бизда чуқур ҳурмат туйғуси уйғотишди. Ана шу нефтчилар қийин шароитларда ишлаб, техника соҳасида мўъжизалар яратишмоқда ҳамда зўр ташаббускорлик ва омилкорлик кўрсатиб, денгиз тубидан қимматбаҳо хом ашё ундириб олишмоқда. Ана шу оролга борганимиз биз учун шу сабабдан айниқса ибратли бўлдики, қулай шарт-шароит яратилган тақдирда бизда ҳам Балтика денгизидан нефть чиқариш актуал аҳамият касб этиши мумкин.

Арманистонда катта қобилиятга эга бўлган олимлар, инженерлар ва ишчиларнинг, юксак даражада маданиятга эришган давримиз кишиларининг электротехника, электроника соҳасида қўлга киритаётган зўр муваффақиятлари бизни қойил қолдирди.

Бир замонлар қолоқ бўлган, Улуғ Октябрь социалистик революциясига қадар меҳнаткашлари аянчли турмуш кечириб келган ана шу районларда ҳозир, масалан, замонавий серунум ҳисоблаш ускуналари ясалмоқда ва ишлаб чиқарилмоқда.

Ўтган йили улкан сафаримиз тугагандан кейин дўстлик, ўзаро ёрдам ва ҳамкорлик тўғрисида герман-совет Шартномаси тузган эдик. Бу Шартнома амалда ўзаро муносабатларимизни ривожлантиришда янги босқични бошлаб берди. Барча дўстона муносабатларимизнинг ўзаги ҳисобланган партияларимизнинг қардошларча ҳамкорлиги ҳам янада ривож топди.

Биз шуни қайд қила оламизки, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг раҳбар арбоблари билан олиб борган музокараларимиз барча асосий масалаларда якдил эканлигимизни кўрсатди. Биз шунингдек ўртоқ Брежнев ҳозиргина шу ерда бериб ўтган баҳога ҳам тўла қўшиламиз.

Бу якдиллигимиз мақсадларимиз ва вазифаларимизнинг муштараклигига негизланади. Бу якдилликнинг негизлари шундан иборатки, ҳар иккала томон марксизм-ленинизм принципларини изчиллик билан ва ижодий равишда қўллаиб келмоқдалар. Биз музокараларимизда ҳозирги вазиятга баҳо бердик ҳамда тинчликни таъминлаш учун ўтказилиши зарур бўлган сиёсатни ва тадбирларни муҳокама қилдик.

Бунда биз АҚШ Вьетнамда ёқиб юборган уруш оловининг ўчоғи билан бир қаторда Ғарбий Германия Европадаги уруш хавфининг бош марказидир, деган фактга асосландик.

Шу сабабдан, биз Европа хавфсизлиги деган сўзни ниҳоятда кенг маънода тушуниб, Европа хавфсизлиги масалаларига алоҳида эътибор бердик. Биз герман-совет дўстлигини ва сиёсий, иқтисодий, ҳарбий ва маданий соҳаларда ҳамкорликни янада ривожлантириш масалаларини батафсил муҳокама қилиб, зарур хулосалар чиқардик. Биз, шунингдек халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг проблемалари тўғрисида фикрлашиб олдик. Бу масалада ҳам қарашларимизнинг бирлиги маълум бўлди. Биз шу сиёсатни бундан буён ҳам дўстлик, ўзаро ёрдам ва ҳамкорлик тўғрисидаги герман-совет Шартномаси руҳида қандай ривожлантириш ҳақида аҳдлашиб олдик.

Германия Демократик Республикаси билан Совет Иттифоқининг жуда яқин дўстона ҳамкорлиги миллий сиёсатимизнинг муҳим таркибий қисми ҳисобланади, бизнинг миллий сиёсатимиз эса империалистларнинг кирдикорлари сабабли мамлакатимизнинг парчаланиб қолганлигини тугатишга қаратилган. Бу жуда яқин ҳамкорлик бизнинг савдо-сотиқ муносабатларимизни кенгайтириш учунгина эмас, балки муайян соҳаларда, социалистик мамлакатларнинг хўжалик корхоналари билан кооперация алоқалари ўрнатиш учун ҳам негиз ҳисобланади.

Азиз ўртоқлар!
Азиз дўстлар!

Мен бу ерда Германия Демократик Республикасининг барча гражданлари номидан гапиряпман. Баъзи бировлар бу, ахир, Германиянинг учдан бир қисми, холос-ку, дейиши мумкин, лекин амалда сира бундай эмас. Рост, Германия Демократик Республикаси ўз территорияси ва аҳолисининг сони жиҳатидан ғарбий герман Федератив Республикасидан кичиклик қилади, лекин герман ишчи-деҳқонларининг биринчи давлати келажакдаги Германиянинг пойдеворидир. Империалистлар миллатимизни парчалаб қўйдилар, шу парчаланишга барҳам берилгандан кейин, янги Германия тинчлик, демократия ва тараққиёт давлати бўлади, бинобарин, биз бутун бирлашган Германия социализм йўлидан боришига шубҳа қилмаймиз.

Германия Демократик Республикаси билан Ғарбий Германия ўртасидаги давлат чегараси ва Ғарбий Берлин билан бўлган чегара ғарбий герман империализмига, милитаризмига ва уларнинг реваншчилик сиёсатига қарши турган таянчдир, шунинг учун ҳам ана шу чегаралар мустаҳкамлаб қўйилди. Бу чегаралар бизнинг тинч социалистик қурилишимизни ҳимоя қилмоқда ва ҳали Ғарбий Германияда империализм билан милитаризм ҳукмронлик қилиб, бизга таҳдид солаётган экан, бу чегаралар сақланиб қолаверади. Лекин бу чегаралар абадий сақланиб қолмайди. Ғарбий Германия ишчилари ва улар билан бирга халқнинг барча тинчликсевар, демократик ва прогрессив кучлари куч-қувватларини йиғиб империалистлар, милитаристлар ва реваншчиларнинг таҳликали ҳукмронлигига барҳам берсалар, — ана шунда парчаланишни тугатиш ва бу чегараларни йўқотиш тўғрисида гаплашса мумкин бўладиган кун келади.

Ҳозир Германиядаги ҳақиқий чегара эса тараққиёт билан реакция ўртасидан ўтган чегарадир. Бу — тинч сиёсат билан милитаристларнинг уруш сиёсати ўртасидаги чегарадир. Бироқ, бу чегара давлат чегараси билан бир жойдан ўтмайди. Бу чегара Ғарбий Германиянинг ўзидан ўтади. Ғарбий Германиянинг ўзида, бир томондан, Ғарбий Германиянинг тинчликсевар гражданлари ва уларнинг манфаатлари билан, иккинчи томондан, ГФРда ҳали ҳозирча ҳукмронлик қилиб турган империалистик ва милитаристик доираларнинг кўплаб фойда олишдан манфаатдорлиги, атом авантюраларига интилаётганлиги ва экспанционистик манфаатлари ўртасида чуқур жарлик пайдо бўлиб қолди.

Ана шу сабабларнинг ҳаммасини эътиборга олиб, биз фақат Германия Демократик Республикаси гражданлари номидан, фақат Германиядаги биринчи тинчлик давлати гражданлари номидан гапириш эмас, балки бутун тинчликсевар Германия номидан, барча тинчликсевар немислар номидан, шу жумладан, ҳозирча давлат чегарасининг нариги томонидаги ғарбий герман Федератив Республикасида ёки алоҳида территория бўлган Ғарбий Берлинда яшаб турган кишилар номидан ҳам гапириш ҳуқуқига эгамиз ва гапирмоқдамиз.

Азиз ўртоқлар! Ҳозир Германиядаги аҳвол қандай?

Германияда иккита ижтимоий система — социалистик система билан капиталистик система бир-бирига бевосита қарама-қарши турибди.

Биргина немислар эмас, балки бошқа кўпгина мамлакатлардан келиб-кетаётган кишилар ҳам ҳар гал имконияти топилганида, масалан, Лейпциг ярмаркалари вақтида, социализм билан империализмнинг ҳаётий кучини ва истиқболларини солиштириб кўрмоқдалар.

Германия Демократик Республикасининг гражданлари ўз муваффақиятлари билан фахрлансалар арзийди. Улар бирлашган ишчилар синфи партиясининг раҳбарлиги остида марксизм-ленинизм таълимотини Германиянинг ўзига хос шароитларига мослаштириб, ижодий тарзда татбиқ этдилар. Бу иш мутлақо осон эмас эди.

Биз, империалистлар парчалаб ташлаган, Ғарбий Германияда қолиб кетган аввалги хом ашё манбаларидан узилиб қолган ва, бундан ташқари, гитлерчиларнинг уруши оқибатида гоят катта талафотлар берган бир мамлакатда капитализмдан социализмга ўтиш проблемасини ҳал қилмоқдамиз.

Бу курашда бизга Совет Иттифоқи жуда катта ёрдам кўрсатди. Унинг сиёсий ва ҳарбий куч-қудрати паноҳида Германиянинг мана шу қисмида герман, америкаи ва бошқа империалистларнинг жуда қаттиқ қаршилигига қарамай, ижтимоий муносабатларни тинч йўл билан, демократик воситалар билан революцион тарзда ўзгартиришга муваффақ бўлинди.

Германия Демократик Республикасида ишчилар синфининг деҳқонлар, ҳунармандлар, майда савдогарлар ва демократик кайфиятдаги соҳибкорлар билан иттифоқини тузиш сиёсати алоҳида роль ўйнайди. Бизнинг партиямиз ана шу табақаларга мансуб бўлган кишиларнинг энг кўп қисмини социализм томонига ўтказиб олишга ҳамда уларга яхши истиқболни кўрсатиб беришга муваффақ бўлди. Халқ корхоналари, ярим давлат корхоналари ва унча катта бўлмаган хусусий корхоналар ўртасида ҳамма иштирокчиларга фойда етказувчи жуда яқин иқтисодий муносабатлар таркиб топди. Рационализация ва ихтисослаштириш туфайли бу муносабатлар ҳамма турдаги корхоналарда юқори сифатли буюмлар ишлаб чиқариш имконини бермоқда. Ўзига тўқ бўлган ўртаҳол деҳқонларгина эмас, балки ҳатто илгариги қулоқлар ҳам ҳозир социалистик қишлоқ хўжалик кооперативларимизнинг фермалари ва далаларида жонбозлик билан муваффақиятли ишламоқдалар, қисман ҳатто бригада бошлиғи, атоқли чорвадор ёки бошқа соҳаларда мутахассис бўлиб ишламоқдалар. Биз ўйлаймизки, бу тажриба юксак даражада ривож топган бошқа саноат мамлакатларининг халқлари учун ҳам капитализмдан социализмга ўтиш вақтида фойдали бўлиши мумкин.

Эндиликда Германия Демократик Республикасининг бир йиллик саноат ишлаб чиқариши территорияси тўрт баравар катта бўлган 1936 йилги бутун Германия империясининг саноат ишлаб чиқаришига тенг келади.

Сифат ва унумдорликка келганда шуни айтиш керакки, ҳозирги вақтда ГДР саноати ишлаб чиқараётган буюмларнинг жуда кўпи жаҳон бозорида муваффақият билан рақобат қила олади. Урушдан аввалги даврга нисбатан деҳқончиликда ҳосилдорликни ва чорвачилик маҳсулдорлигини анча оширишга муваффақ бўлинди.

Шундай қилиб, биз қишлоқ хўжалиги соҳасида социализмнинг капитализмдан устунлигини исботладик.

Ҳозирги вақтда Германия Демократик Республикаси социализм қурилишини кенг авж олдириб юборди, бундан мақсад — социалистик ишлаб чиқариш муносабатларини янада мустаҳкамлаш ҳамда перспектив план даврида ишлаб чиқарувчи кучларни анча ривожлантиришдир.

Ривожланишимизнинг янги жуда муҳим элементи шундан иборатки, халқ хўжалигида эришилган даражага асосланиб, социализмнинг иқтисодий қонунлари тўғри татбиқ этилмоқда, халқ хўжалигини планлаштириш ва унга раҳбарлик қилишнинг янги иқтисодий системаси ишлаб чиқилмоқда ва амалга оширилмоқда.

Агарда меҳнаткашларни моддий манфаатдор қилиш принциплари ва иқтисодий воситалар тўғри татбиқ этилса, у ҳолда меҳнаткашлар жамият фойдаси учун ва ўзлари учун тагин ҳам яхшироқ ва муваффақиятлироқ ишлай берадилар. Меҳнаткашларнинг шахсий манфаатлари жамият манфаатларига тобора кўпроқ мос бўлиб қолаётганини турмуш уларга кўрсатиб бермоқда. Бизнинг партиямиз илм-фан бевосита ишлаб чиқарувчи куч бўлиб қолди ва техника соҳасидаги революция ҳал қилиш мутлақо зарур бўлган янги мураккаб проблемаларни кўтариб чиқмоқда, деган фикрга амал қилмоқда. Ана шу проблемалар Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик давлатлар билан биргаликда ҳал қилинишидан биз юксак даражада манфаатдормиз.

Халқ хўжалиги жамғармаларининг манбаларини кенгайтириш техника соҳасидаги революцияни амалга оширишда биринчи галдаги проблема бўлиб турганлиги бизга равшан. Шу сабабдан, бизнинг партиямиз ишлаб чиқариш жараёнида ўз меҳнатсеварлигингизни, ўз гояларингизнинг бойлигини, ўз талантларингизни, ўз тежамкорлигингизни кўрсатингиз, деган шиор билан ишчилар синфига, барча меҳнаткашларга мурожаат қилмоқда. Биз илмий техника тараққиётига эришмоқ учун кўпроқ маблағга эга бўлиш мақсадида миллий даромад «лаҳм»ини қайта тақсимлаш орқалигина илмий техника революциясининг гоят катта вазифаларини ҳал қила олмаймиз ва бундай қилишни хоҳламаймиз. Бу иш бутун меҳнаткаш халқдан кўплаб куч-ғайрат сарфлашни талаб қилади.

Германия Демократик Республикасида бизнинг ўзига хос шароитларимизда социалистик демократия яхши ривожланган. ГДР Халқ палатасида Германия Бирлашган социалистик партияси ва оммавий ташкилотлар, чунончи Эркин немис касаба союзлари бирлашмаси билан бир қаторда яна тўртта демократик партиянинг вакиллари бор.

Ана шу партияларнинг ҳаммаси ГДР ҳукумати ва Давлат кенгашида ҳам ўз вакилларига эга. Дастлабки кезларда майда буржуа партиялари бўлган партиялар ҳам кўп йиллардан буён социализм қурилишида онгли ва муваффақиятли равишда қатнашиб келаётганликларини алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Бу партиялар ўрта табақаларни социализм томонига ўтказиб олишдагина эмас, шу билан бирга социализм қурилишини кенг авж олдириш ишида ва социалистик демократияни ривожлантиришда ҳам катта-катта хизматлар кўрсатдилар.

ГДРдаги аҳвол тўғрисида айтмоқчи бўлган гапларим ана шулардан иборат.

Ғарбий Германияда концернларнинг корчалонлари, эски ва янги милитаристлар ҳамда уларнинг сиёсий гумашталари давлат монополистик капитализмининг қаттиққўллик системасини кучайтиришни давом эттирмоқдалар. Техника соҳасидаги революция туфайли йирик монополиялар ўз капиталини ишга солиш учун янги соҳаларни топиб олди ҳамда ишчилар синфини аёвсиз эксплуатация қилиш эвазига гоят катта фойдалар орттирди. Ғарбий Европадаги бошқа империалистик ва капиталистик давлатларга нисбатан Ғарбий Германия монополияларининг иқтисодий қудрати тагин ҳам кўпроқ ошиб кетди. Шу сабабдан, ана шу монополияларнинг бошлиқлари сиёсий кучларнинг нисбатини ўз фойдаларига ўзгартиришни тобора кўпроқ даражада ошкора талаб қилмоқдалар.

Бинобарин, биз ҳозирги кунда Ғарбий Германияда агрессив давлат — монополистик капитализмнинг тимсолини кўриб турибмиз. Унинг алоҳида фарқ қилувчи белгиси шундан иборатки, у реваншчилик сиёсатини амалга ошириб, буни пайдар-пай қуролланиш билан боғлаб олиб бормоқда ва ядроли зарбдор қалпоқларни қўлга киритишга интилмоқда. Унинг нияти ўзи тамоман қонуний равишда оғир мағлубиятга учраган иккинчи жаҳон уруши якунларини бекор қилишдир.

Ғарбий Германия ўзининг Ғарбий Европада гегемонлик учун олиб бораётган курашида кўпгина заифроқ мамлакатларни ўзига қарам қилиб олди. Ғарбий Германия ўзининг Европа иқтисодий ҳамжамиятидаги вакилларидан фойдаланиб, ҳамжамиятда қатнашаётган бошқа мамлакатлар ҳисобидан ўзининг иқтисодий гегемонлигини кучайтириб олишга ҳаракат қилмоқда.

Айни бир маҳалда ғарбий герман империалистларининг асосий зарбаси Германия Демократик Республикасига ва бошқа социалистик мамлакатларга қарши қаратилган. Улар қаерда иложини топса ўша ерда ГДРни ва унинг гражданларини камситишга, уларга зиён-заҳмат етказишга интилмоқда. Улар дўқ-пўписа ва дагдагалар ишлатиб, бошқа капиталистик мамлакатларни Германия Демократик Республикаси билан савдо-сотиқ ишларини чеклаб қўйишга мажбур қилиш пайидан бўлмоқда. Улар ГДРни социалистик давлатлардан айириб, яккалаб қўйишга муваффақ бўламиз ва эпи топилганига кўзимиз етиши биланоқ уни зўрлик билан агрессив империалистик ғарбий герман давлати составига қўшиб оламиз, деган хомҳаёллар билан юрибди. Уларнинг фикрича, бу нарса экспансионистик сиёсатни кучайтириш учун янги, тагин ҳам қулайроқ таянч позицияларни вужудга келтирар эмиш. Бу жаноб империалистларнинг герман ишчи ва деҳқонлари давлатини кўришга кўзи йўқ, зотан ГДР герман халқининг танлаб олиши учун энг яхши йўл борлигини кўрсатиб турган жонли далилдир. Ҳа, худди шундай: немис халқи тинч антиимпериалистик асосларда бахтиёр, тўқ ва бадавлат ҳамда ўз қўшнилари билан дўст бўлиб ҳаёт кечира олади. Буни Германия Демократик Республикаси исботлади. Бинобарин, давлат-монополистик капитализмининг муросага келмайдиган зиддиятлари Ғарбий Германияда типик суратда зоҳир бўлмоқда. Ленин бу зиддиятларни бир вақтлар қуйидагича анализ қилиб берган эди: «Иқтисодий қудрат ўсгач, шунинг кетидан сиёсий кучлар нисбатини ўзгартириш ҳақидаги талаблар ва экспансионистик сиёсат вужудга келади. Герман империалистлари ўзларининг кучайиб бораётган ёки тиклаб олинган иқтисодий куч-қудратларига мос келувчи ҳукмронлик ва таъсир кўрсатиш соҳаларини қўлга олиш учун сиёсатни зўрлик воситалари билан давом эттириш қуроли сифатида урушдан фойдаланишларини неча марталаб исботлаганлар.

Ғарбий герман империалистларининг отнинг қашқасидек маълум бўлган сурбетлигини ҳамда уларнинг кучлар ҳақиқий нисбатига нотўғри баҳо беришга мойиллигини назарда тутиб, ниҳоятда юксак даражада ҳушёр бўлиб туриш зарур. Куч-ғайратларини бирлаштириб, ўз қудратларини мустаҳкамлаш ва шу тариқа реваншчиларга зарба бериш учун Варшава шартномасида қатнашаётган давлатларнинг халқлари ҳамма чораларни кўрадилар. Ғарбий Германияда ҳам кескинликни юмшатиш ва тинчликни таъминлашдан манфаатдор бўлган барча кучлар бир ёқадан бош чиқаришлари ва ўз куч-ғайратларига куч-ғайрат қўшишлари зарур.

Германиянинг ўзида ва Германияга тааллуқли воқеалар бундан буён қай тахлитда ривожланиб бориши мумкин?

Немис миллатининг ҳаёти ва келажаги Германияда кескинликни юмшатиш, Европада кескинликни юмшатиш ва унинг хавфсизлигини таъминлаш сиёсатини ўтказишни талаб қилмоқда.

Лекин Аденауэр ва унинг ворислари бошчилигидаги ғарбий герман Федератив Республикасининг сиёсати герман давлатлари ўртасидаги кескинликни оширишга ҳамда Европадаги аҳволни кескинлаштиришга қаратилган эди ва ҳозир ҳам шундай бўлиб қолмоқда. Немис миллатининг ҳаётий манфаатларига зид бўлган бундай сиёсат муваффақиятсизликка маҳкум этилгандир.

Аденауэр билан унинг ворислари ўтказаётган сиёсат ҳарбий қудратни кучайтиришга, кучлар нисбатини империалистлар фойдасига ўзгартиришга ва, оқибат натижада, уруш бошлаб юборишга қаратилган. Шу билан бирга, бу — Германияни парчалаш ва шу парчалашни абадийлаштириб қўйиш сиёсатидир.

Биз буржуазиянинг Ғарбий Германияда ҳукмронлик қилаётган кучларини ва уларнинг ҳарбий партиясини сизлар Германияни онгли равишда ва қасддан парчалаб қўйдингиз ҳамда атом билан қуролланишингиз орқали шу парчаланишни тош-метиндек мустаҳкамлаяпсиз, деб айблаймиз. Урушни мўлжал қилиб олган ва урушга тайёргарлик кўраётган бу сиёсат немис халқимизнинг ҳаётига таҳдид солмоқда ва шу сабабдан миллатга қарши сиёсатдир. Ҳар иккала герман давлатидаги воқеаларнинг ривожланишини ва Германиядаги ҳозирги аҳволни анализ қилиш натижасида ГДРни, унинг миллий ва халқаро позицияларини муттасил ҳар тарафлама мустаҳкамлаш биз учун сўзсиз зарурат бўлиб чиқади.

Бироқ, ғарбий герман империалистларининг гегемонлик ҳақидаги даъволари ҳамда эски ва янги нацист генераллар билан реваншчиларни назарда тутиб, уларнинг амалга ошираётган экспансионистик сиёсати фақат социалистик мамлакатларга қарши қаратилган бўлмай, шу билан бирга Европадаги капиталистик мамлакатларга ҳам қарши қаратилгандир. Бу мамлакатларнинг халқлари ҳам ғарбий герман империалистларнинг зўравонлигини рад этмоқдалар ва уларнинг экспансионистик сиёсатига қарши кураш олиб бормоқдалар, чунки улар ғарбий герман реваншчилари бошлайдиган урушга тортилиб қолишни истамайдилар.

Совет Иттифоқи билан ҳамкорликни янада кенгайтириш ГДРни ҳар тарафлама мустаҳкамлаш учун жуда катта аҳамиятга эга. Бизнинг икки томонлама муносабатларимиз Германия Демократик Республикаси билан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи ўртасида тузилган шартномага мувофиқ равишда муттасил ривожланиб келганлигини ўтган бир йил кўрсатиб турибди. Иқтисодий ва илмий техникавий ҳамкорлигимиз чуқурлашиб бораётганлиги ўтган йили тузилган жуда кўп битимларда ўз ифодасини топди. Бу йил 10 миллиард маркалидан ошиқ миқдорда товарлар айирбошлаш планлаштирилди, бу — иккала давлат ўртасидаги муносабатларда сира мисли кўрилмаган воқеадир. Биз куч-ғайратларимизни координациялаштиришга, тадқиқотлар ва тажриба-конструкторлик ишлари соҳасида жуда яқиндан боғланиб ҳаракат қилишга, ихтисослаштиришни ва кооперативлаштиришни чуқурлаштиришга, шу тариқа саноатнинг етакчи тармоқларида илмий техника тараққиётининг энг юқори даражасига биргаликда эришишга ва ана шу даражадан ўзиб кетишга бундан буён ҳам ҳаракат қиламиз. Бу нарса давлатларимизнинг халқ хўжалигини янада ривожлантиришга катта фойда етказади, халқнинг турмуш даражасини оширишга анча ёрдам беради.

Азиз ўртоқлар!

Маълумки, Ғарбий Германия ҳукумати ядро қуролини қўлга киритишга ҳаракат қилмоқда.

Ғарбий герман Федератив Республикасини атом билан қуроллантиришдан иборат бўлган бу сиёсат айни бир маҳалда Германиянинг парчаланиб туришини қуролланттиришни давом эттириш сиёсатидир. Бинобарин, бу сиёсат фақат Ғарбдаги немисларга эмас, балки бутун немис миллатига ҳам зарар етказади. Бундан ташқари, Ғарбий Германия қуролланиш пойгасидан иборат милитаристик сиёсатдан, реванш ва мамлакатни парчалаш сиёсатидан воз кечмагунча, унинг социалистик мамлакатлар билан нормал муносабатлар ўрнатиши мумкин эмас.

Ўтган якшанба куни Ғарбий Германияда бўлиб ўтган сайловларнинг якунлари бизни шундай хулоса чиқаришга мажбур этмоқда: башарти биз Германияда тинчлик ҳукм сурсин ва Европада хавфсизлик таъминлаб қўйилсин, десак, Ғарбдаги немисларнинг ўзлари сира пайсалга солмасдан кескинликни юмшатиш сиёсати томон, тинчлик сиёсати томон кескин бурилиш ясашни талаб қилмоқлари керак.

Ғарбий герман Федератив Республикасининг атом билан қуролланишига йўл қўймаслик Европа хавфсизлиги учун ва умумий тинчлик учун курашда, шунингдек Германиянинг парчаланишини тугатиш учун курашда асосий масала бўлиб қолди.

Ғарбий герман милитаристлари ва реваншчилари ядро қуролига эга бўлиб олган тақдирда, Европадаги тинчлик ва хавфсизлик учун вужудга келадиган жиддий оқибатларга биз Шимолий Атлантика пактида қатнашаётган давлатларнинг ҳукуматлари эътиборини жалб этишни зарур деб ҳисоблаймиз.

Биз Европа хавфсизлиги системаси ҳар иккала герман давлатини ядро қуроли билан қуроллантирмаслик тўғрисидаги, Марказий Европада ядросиз зона вужудга келтириш ҳақидаги, шунингдек Европадаги мавжуд чегараларнинг даҳлсизлигини тан олиш тўғрисидаги, барча давлатларнинг суверенитетини ҳурматлаш ҳақидаги битимни, худди шунингдек Европа давлатларининг бир-бирига ҳужум қилмаслик ҳақидаги мажбуриятларини ўз ичига олиши керак деб ҳисоблаймиз.

Германия Демократик Республикаси билан Ғарбий герман Федератив Республикаси ўртасидаги давлат чегараларининг даҳлсизлиги Европа хавфсизлигининг энг муҳим омилларидан биридир. Биз Европадаги барча халқларнинг тинч ҳаёти ва хавфсизлигини таъминлаш соҳасида ана шу бошқа етилган чоралар устида қарашларимизнинг тўла бирлигига эришдик. Биз шунингдек Польша Халқ Республикасининг Европа давлатлари конференциясини чақириш, Европада таъсирчан хавфсизлик системасини вужудга келтиришга қаратилган ташаббусини қўллаб-қувватлаймиз.

Ғарбий Берлин Ғарбий герман Федератив Республикаси составига ҳеч қачон кирмаганлиги ва кирмаслиги ҳақидаги қарашларимиз тўла бирлигини музокараларимиз яна тасдиқлади. ГДР билан Совет Иттифоқи Ғарбий Берлинни ҳозир мустақил сиёсий единица деб билмоқдалар ва бундан буён ҳам шундай деб биладилар ҳамда алоҳида территория бўлган Ғарбий Берлин билан ГДР ўртасида давлат чегараси борлигидан иборат фактни ҳисобга оладилар. Реваншчи ва милитаристик кучларнинг игвогарликларига йўл қўймаслик ёки уларга зарба бериш учун биз биргаликда барча зарур чораларни кўришга маҳкам бел боғлаганмиз.

Мен боя айтиб ўтганимдек, немис миллатининг парчаланиб туришига барҳам бериш Европа хавфсизлиги тўғрисида ва қуролсизланиш ҳақида Европа давлатларининг ҳамжиҳатликка эришишларига жуда узвий равишда боғлиқдир. Қарама-қарши йўллардан йигирма йил ривожланиб боргандан кейин қайта бирлашиш гоят мураккаб жараён бўлиб қолади. Шу сабабдан, қайта бирлашиш фақат иккала герман давлатининг ҳукуматлари ўртасида бевосита битимлар тузиш натижасида бошлаб юборилиши ва қадам-бақадам амалга оширилиши мумкин.

Азиз ўртоқлар! Ҳар қандай мамлакатдаги демократик халқ ҳаракатини бостириш ҳуқуқига эгамиз, деб Америка Қўшма Штатлари ошкора эълон қилган доктрина инсон ҳуқуқларига, халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ҳуқуқига ва бутун дунёда тинчликка жиддий равишда суиқасд қилишдир.

Германия Демократик Республикасининг гражданлари Америка Қўшма Штатларининг Вьетнам халқига қарши қилаётган жинояткорона агрессиясини чуқур ташвиш билан кузатиб турибдилар, бу агрессия умумий тинчликка жиддий таҳдид солмоқда. Германия Демократик Республикасининг гражданлари ҳамда Ғарбий Германиянинг кўпгина аҳолиси Америка империализмининг агрессив урушини қаҳр-газаб билан қораламоқдалар. Америка Қўшма Штатлари қардош социалистик халққа ваҳшиёна ҳужум қилаётган бир вазиятда ва ғарбий герман империализми реваншчи сиёсатини ўтказаётган бир вазиятда, биз социалистик мамлакатларнинг бирлиги, қардошлиги ва жипслиги ҳар қачонгидан ҳам зарур бўлиб қолди, деб ҳисоблаймиз. Биз баъзи мамлакатларда Совет Иттифоқига қарши олиб борилаётган туҳматчилик кампаниясини қатъиян қоралаймиз. Ана шу туҳматчилик кампанияси халқаро ишчилар ҳаракатига зарар етказмоқда. Бундан фақат империалистлар хурсанд бўлиши мумкин.

Германия Демократик Республикаси Вьетнам Демократик Республикасининг Америка агрессиясига қарши олиб бораётган курашида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи унга кўрсатаётган катта ёрдамни юксак даражада қадрлайди. Германия Демократик Республикаси ҳам ўзининг ҳаққоний иши учун қаҳрамонона жанг қилаётган Вьетнам халқи билан бирдам эканлигини таъкидлайди. Айни маҳалда Германия Демократик Республикасининг ҳукумати ва гражданлари Ғарбий герман ҳукумати Америка Қўшма Штатлари ҳукуматини ва унинг Жанубий Вьетнамдаги қўғирчоқларини сурбетлик билан қўллаб-қувватлаётганлигини тамоман қатъий равишда қоралайдилар.

Германия Демократик Республикаси Бонн ҳукуматининг Вьетнамдаги разилона урушга бераётган ҳар қандай ёрдами дарҳол тўхтатилишини ҳамда ўша ерга ғарбий герман легионини пинҳона ёки очиқ-ойдин юбориш соҳасидаги барча тайёргарликлар тўхтатилишини яна талаб қилади. Фашистларнинг машъум «Кондор» легионининг янги нусхаси вужудга келтирилишига йўл қўйиб бўлмайди.

Шу қадар кўп халқлар ва партияларнинг империалистик агрессия ва ваҳшийликка қарши, тинчлик ва озодлик учун, демократия ва социализм учун биргаликда олиб бораётган кураш социалистик лагерь давлатлари зиммасига алоҳида масъулият юкламоқда, улардан мустаҳкам бирлик ва ўз ҳамкорликларини кенгайтиришни талаб қилмоқда. Социалистик давлатларнинг тез ва муваффақиятли ривожланаётганлиги уларнинг ҳамкорлигига доир янги-янги проблемаларни кун тартибига қўймоқда, ана шу проблемаларни ҳал қилишга зудлик билан киришмоқ ҳамда ҳамкорликни ҳозир лозим ва мумкин бўлган даражада ривожлантирмоқ учун бу факт ҳаммамизни рағбатлантирувчи омил бўлиб қолмоғи керак.

Социалистик давлатлар, шу жумладан, аграр мамлакатлардан саноат мамлакатларига айланган социалистик давлатлар ҳам, эндиликда шу қадар мустаҳкамланиб олдиларки, улар илмий-техника соҳасида жаҳондаги энг юқори стандартларга етиб олиш ва шу стандартлардан ошиб кетиш учун мунтазам кураша бошладилар, шу билан бирга бу курашни сира тўхтатмаяптилар.

Шу муносабат билан социалистик давлатлар ўртасида иқтисодий ва илмий ҳамкорликни, иқтисодий кооперативлаш ва меҳнат тақсимотининг янги проблемаларини ҳал қилиш зарур бўлиб қолганлиги мутлақо табиий бир ҳолдир. Бунинг устига шу муносабат билан ҳар қайси мамлакатда ва қардош мамлакатлар билан ҳамкорликда биология, химия ва агротехниканинг илғор ютуқлари негизида қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантириш учун бутун куч-ғайратларини сарфлаш барча социалистик давлатлар учун зарурат бўлиб қолмоқда.

Улкан вазифа чунончи, шундан иборатки, социалистик экономиканц, демократияни ва маданиятни дадил ва кескин ривожлантириш йўли билан социалистик давлатларнинг жозибадор кучини ошириш керак, токи тинчлик ва тараққиётнинг асосий кучи бўлган социалистик давлатлар бутун дунёнинг ривожланишига тобора кўп даражада кучли таъсир кўрсатаверсинлар.

Азиз ўртоқлар ва дўстлар! Совет Иттифоқида ва бошқа социалистик мамлакатларда урушнинг асосий оқибатлари тугатилгандан кейин ҳамда кучлар нисбати халқаро майдонда социализм фойдасига кескин ўзгариб кетгандан кейин социалистик лагердаги ҳамма давлатлар олдида давлат ҳокимиятини ривожлантиришнинг янги проблемалари пайдо бўлди. Бизнинг фикримизча, бу ҳол социалистик демократиянинг ривожланишида ёки Совет Иттифоқида бўлаётганидек умумхалқ давлати томон ривожланиб боришда намоён бўлмоқда.

Экономика соҳасида гап социализмнинг иқтисодий қонунларини тўғри билиб олиш ва шундай қонунлардан тўғри фойдаланиш ҳамда шунга мувофиқ равишда халқ хўжалигини планлаштириш ва унга раҳбарлик қилишнинг иқтисодий методларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш устида боради. Шу муносабат билан социалистик хўжаликка илмий асосда раҳбарлик қилиш алоҳида аҳамият касб этади. Бу ривожланиш партияларимизнинг, давлат аппаратларимизнинг ва жамоат ташкилотларимизнинг тафаккурида ва ҳаракатларида чуқур бурилиш ясашни талаб қилади. Лекин бу гапдан партияларимиз ва давлатларимиз ўртасидаги ҳамкорликни тагин ҳам юксакроқ даражада ривожлантириш зарур деган маъно ҳам келиб чиқади.

Биз аминмизки, сафаримиз натижалари тинчлик ва социализмдан иборат умумий буюк ишимизга хизмат қилади ҳамда давлатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги қардошлик муносабатларини янада мустаҳкамлашга ёрдам беради.

Биз Совет Иттифоқи халқларига тинчлик ва доимо ўсиб борувчи фаровонлик, коммунизм қурилишида янада янги буюк муваффақиятлар тилаймиз.

Яшасин шонли Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитети!

Яшасин Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Советининг Президиуми!

Яшасин шонли совет халқи!

Яшасин коммунистик ва ишчи партияларининг бирлиги ва қардошлиги, социалистик давлатларнинг бирлиги ва жипслиги!

Яшасин герман-совет дўстлиги, яшасин тинчлик ва социализм! Дўстлик!

Германия Демократик Республикаси билан Совет Иттифоқининг қардошларча меҳр-муҳаббати рамзи сифатида пойтахт Москва меҳнаткашлари билан қардошлик алоқаларимизнинг рамзи сифатида партиямиз Марказий Комитети, Демократик Германия Миллий фронти ва герман-совет дўстлиги жамияти номидан мана шу байроқни Москва меҳнаткашларига топширишимга рухсат бергайсиз.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Совет ҳокимиятини ўрнатиш ва мустаҳкамлаш учун курашдаги катта хизматлари учун, хотин-қизлар ўртасида олиб борилган ишларда актив қатнашганлиги учун ва туғилган кунига 60 йил тўлганлиги муносабати билан Фарғона областидаги «Фарғона» совхозининг директори **Шодиева Тожихон Тошметовна** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонига биноан, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

ХАЛҚҚА ХИЗМАТ — БАХТ

ТУҒИЛГАН КУНИНИНГ 60 ЙИЛЛИГИ МУНОСАБАТИ БИЛАН ЎТКАЗИЛГАН ТАНТАНАДА ЁЗУВЧИ ОЙБЕКНИНГ СЎЗЛАГАН ЖАВОБ НУТҚИ

Халққа хизмат қилиш катта бахт. Мен қирқ йилдан буён адабиёт майдонида қалам тебратиб келяпман. Шу қирқ йил давомида мен ижодимни халқ тақдири билан боғлашга ҳаракат қилдим, халққа фойдали иш қилишга, унинг орзу-умидларини ифодалашга интилдим, халқнинг қувончлари ва қийинчиликларига ҳамдард бўлдим.

Халқ, унинг тарихи, ҳаёти, унинг куй-қўшиқлари — мен учун битмас-туганмас илҳом булоғи бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади ҳам. Китобларимнинг мавзуи ва қаҳрамонларни омма орасидан қидирдим, халқнинг жўшқин ҳаётидан топдим. Қирқ йиллик ижодий фаолиятимда ўзимнинг бутун ўй-фикрларим, мулоҳазаларимни, қалбимдаги бутун ҳароратни халққа инъом этишга интилдим. Бадиий ижод мен учун катта масъулиятли ва машаққатли меҳнат бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади.

Капитал зулмини енгиб, ўз озодлиги ва мустақиллигига эришган, ҳозирда ўзининг эзгу-орзуси — коммунизмни қураётган меҳнаткаш, заҳматкаш совет халқининг ҳаёти мени ҳамиша тўлқинлантириб, ҳаяжонлантириб келди, асарларимга мавзу бўлди.

Октябрнинг абадий ўчмас қуёши балқиб чиқишини кўришга муяссар бўлганимдан чексиз бахтлиман. Мана, қирқ йил бўлди ҳамки бу тема — Октябрь революцияси темаси мени ҳамон тўлқинлантириб, илҳомлантириб турибди. Шу давр ичида халқим чексиз азоб ва кўз ёшлар, қийноқ ва қашшоқликдан қутилиб, бахтли ҳаёт қуриб олганини кўра олганимдан беҳад хурсандман. Бугунги Ўзбекистон қуёши ва гуллар, куй ва қўшиқлар диёридир. Халқимиз қардошлар даврасида эркин, қўлни-қўлга бериб бахтли ҳаёт нашъасини сурмоқда.

Ана шу бахт учун қўлимни кўксимга қўйиб, улуғ коммунистик партиямизга қалбимдан чуқур миннатдорчилик изҳор этаман.

Коммунистлар партияси ва унинг улуғвор ишлари мени ҳамиша илҳомлантириб келди. Мен унинг сафида бўлганимдан беҳад бахтлиман.

Менинг меҳнатимни шундай юқори баҳолаганликлари учун совет халқига, жонажон партиямиз ва ҳукуматимизга ўзимнинг фарзандлик ташаккуримни изҳор этаман.

Шу кунларда мен ёзувчининг масъулияти, халқ ва партия олдидаги шахсий масъулиятим тўғрисида кўп ўйладим. Мен ҳам халқимиз ва партиямиздан катта қарздорман. Бу қарзни узиш, менга билдирилган ҳурмат ва ишончни оқлаш учун ишлашим, янада кўпроқ, яхшироқ меҳнат қилишим керак.

Менинг адресимга айтилган барча гапларни халқ ва партия шаънига айтилган гаплар деб ҳисоблайман. Менинг ижодимга берилган юксак баҳо совет адабиётига берилган баҳодир. Мен ўз қаламдошларимга мурожаат қилмоқчиман: дўстлар, келинг, меҳнат қилайлик, ишлаганда ҳам замонамизга муносиб, севимли ва улуғ Ватанимизни шарафлайдиган асарлар яратайлик.

«ЧАМАНЗОР ТАРОНАЛАРИ» МЕҲМОНИМИЗ

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕДАКЦИЯСИДА

КЕЧА, 25 сентябрда «Совет Ўзбекистони» редакциясида «Чаманзор тароналари» санъат байрамининг қатнашчилари — қардош Тожикистон санъаткорлари журналистлар билан учрашдилар.

Журналистлар ўз ҳузурларига келган санъат соҳибларини — қардош қўшни Тожикистоннинг асил-ўғил қизларини чин юракдан самимий кутиб олдилар.

Тожикистон ССР маданият министрининг ўринбосари ўртоқ Т. Н. Рустамова учрашувда сўзга чиқиб, «Чаманзор тароналари» санъат ва дўстлик байрамининг катта муваффақият билан ўтаётганини, бу учрашувлар халқларнинг бир-бирига бўлган меҳр-муҳаббати янада ошаётганини мамнунлик билан қайд қилди.

Учрашувда юрак сўзлари айтилди. Тожикистон ССР халқ артисти, Меҳнат Қизил Байроқ орденли Тожикистон филармониясининг бадиий раҳбари, тожик миллий ўйинларининг устаси Ғаффор Валломатзода журналистларни санъаткорлар билан таништирар экан, дўстлик сўзларини айтди.

Санъаткорлар ўзларининг энг яқин дўстлари журналистларга шу кунларда ўзбек саҳналарида намойиш қилаётган концерт номерларидан намуналар кўрсатдилар.

Асли педагог, санъатнинг чинакам мухлиси, ажойиб овозли Жўрабек Муродов, Равшан Ҳамроқулов билан бирга «Қарасам қарамайсан», «Нега келмайсан», «Лайло» қўшиқларини катта маҳорат билан ижро этди.

Гавҳар Миржумаева ўзининг жўшқин рақслари билан, Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган артист Домлажон Назаров, Мирали Сафармамадов майин жозибадор музикалари билан кўпчиликни мамнун қилдилар.

Учрашув охирида фақат Ўрта Осиё республикалари эмас, балки бутун Ватанимизга ва Демократик республикаларга бориб катта муваффақият қозонаётган ажойиб хушхон қўшиқчи, Тожикистон ССР халқ артисти Шоиста Муллажонова катта маҳорат билан машҳур ўзбек ва тожик қўшиқларини ижро этди.

У талантли тожик композиторлари — ака-ука Сайфутдиновларнинг «Муҳаббат», «Ўхшайдику», «Ёримга» қўшиқларини ҳақиқий санъаткорлик билан айтди. Бу қўшиқлар кишиларни вафога, садоқатга, инсонларга меҳрибонликка ундайди.

Санъаткорлар билан журналистларнинг учрашуви редакциянинг традицион учрашувлар йилномасида яна бир янги варақ очди.

Суратда: Учрашувга келган тожик санъаткорларидан бир группаси.

А. Тўраев фотоси

СИЗНИ ҚИЗИҚТИРГАН САВОЛЛАР

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИНИНГ ФИЗКУЛЬТУРА ВА СПОРТ БЎЙИЧА СПРАВКА БЮРОСИ

Савол.—Севимли «Пахтакор» командамиз составида кейинги ўйинларда ҳимоячилар В. Медведев, М. Шарипов, ҳужумчи В. Любушин ва дарвозабон Ҳасаншинлар кўринмай қолди. Бизларни ана шу ўйинчилар тақдири қизиқтиради. Шунга жавоб беролмайсизми?

Жавоб. — Ҳимоячилар В. Медведев билан М. Шариповлар пахтакорчилар билан Грецияда халқаро ўртоқлик учрашувларида қатнашдилар. Бироқ улар касалликдан буткул соғайиб кетмаганликлари ва тайёргарликлари етарли бўлмаганлиги сабабли асосий составда қатнашишмаяпти. В. Любушин дублёрлар составида ўйнаяпти. Дарвозабон Ҳасаншин эса ҳали соғайиб кетгани йўқ.

Савол. — Иккинчи лигада «олтин очко» ва «оддий очко» деб ҳисоблашади. Ана шу очколарнинг фарқини таърифлаб берсангиз.

Жавоб. — «А» классининг иккинчи группасида жами 32 та команда беллашяпти. Улар аввалига иккита группага бўлинди. Ҳар бир группада 1-8 ўринларни эгаллаган коллективлар финал группани ташкил қилишди. Улар ўртасидаги саралаш матчлари натижаси финалда ҳисобга олинади ва бу очколар «олтин очко» деб юритилади. Бу командалар финалда ўзаро учрашмайдилар. Финалда «олтин очко»ларни ҳисобга олган ҳолда курашни давом эттиравердилар.

Савол. — Баландликка сакраш бўйича республика рекорди неча сантиметрга тенг ва рекордчи ким?

Жавоб. — Спортнинг бу тури бўйича динамочи Г. Кутянин Ўзбекистон рекордчиси ҳисобланади. У 209 сантиметр баландликдаги планкадан сакраб ўта олган.

Савол. — Ўзбекистон футболчилари биринчи халқаро ўртоқлик учрашувини қачон ўтказганлар?

Жавоб. — Ўзбек футболчилари дастлабки халқаро учрашувларини 1928 йили Москвада Бутуниттифоқ спартакиадасида Швецария командаси билан учрашган ва матчни 4:4 ҳисобида дуранг қилган. Қўшимча берилган вақтда эса тўртта тўп киритиб 8:4 ҳисобида устун келишган. «Пахтакор» командаси эса биринчи халқаро ўйинини 1956 йили Эфиопия командаси билан ўтказган ва 3:0 ҳисобида ғалаба қозонган. Пахтакорчилар бу матчга қуйидаги составда тушганлар: дарвозабон П. Волостнов, ҳимоячилар А. Азизхўжаев, А. Козенков, В. Виткалов, ярим ҳимоячилар И. Тазетдинов, Қ. Муқимов, ҳужумчилар Ю. Ускоз, Л. Мақсудов, В. Канунников, А. Мурашов ва М. Боркин.

Савол. — 11 метрлик зарба қачон пайдо бўлган?

Жавоб.—Футбол ўйинига бу қоида 1891 йилда киритилган бўлиб, аниқроғи 12 — ярд, яъни 10 метр 97 сантиметрга тенг.

Савол. — Дарвоза баландлиги ва кенглигини айтиб беролмайсизми?

Жавоб.—Футбол дарвозалари баландлиги 2 метр 44 сантиметр, эни 7 метр 32 сантиметрга тенг.

ПЛАНЕТАМИЗ БЎЙЛАБ

Халқаро ОБЗОР

УММ-АД-ДУНЁ ТОНГИ

ЯМАН АРАБ РЕСПУБЛИКАСИ ЭЪЛОН ҚИЛИНГАНИГА УЧ ЙИЛ ТЎЛДИ

«Бахтли Арабистон» — қадимги Рим географлари бу мамлакатни ана шундай деб атаганлар. Мамлакат аҳолиси эса ўз ватанини «Умм-ад-дунё» деб атайди. Бу — «Дунёнинг онаси» демакдир. Арабистон ярим оролида Яман каби энг гўзал ва унумдор ўлка бўлмаса керак, лекин бу ажойиб мамлакатнинг халқи узоқ йиллар давомида хорлик ва қашшоқликда яшаб келди. Халқ ўрта аср турмуш уклади остонасидан ўтмаслиги учун мустамлакачилар қўлларидан келган барча чораларни кўрдилар. Бутун Араб Шарқида Яман каби қолоқ область йўқ эди.

Яманликлар тун ҳар қанча узун бўлса ҳам, барибир тонг отади, дейдилар. 1962 йил 25 сентябрдан 26 сентябрга ўтар кечаси Яман устида янги ҳаёт тонги отабошлади. Қўзғолон кўтарган ватанпарварлар халқнинг қўллаб-қувватлаши туфайли имомларнинг золим тузумини ағдариб ташладилар. Яман республика деб эълон қилинди.

Ёш давлатнинг ҳукумати ҳокимият устига чиқиши биланоқ демократик ўзгартишларни амалга ошира бошлади. Ҳукуматга қўзғолон раҳбари, мард ҳарбий бошлиқ, ватанпарвар Абдулла Ассалол бошчилик қилди.

Аҳолидан олинадиган ўрта аср солиқлари бекор қилинди, имом оиласининг ва кўзга кўринган монархиячиларнинг мол мулклари мусодара қилинди. Мамлакат тарихида биринчи марта миллий банк ташкил этилди.

Амалга оширилган ўзгартишлар ўз самарасини берди. Республика маданий ҳаётида йирик ўзгаришлар юз бермоқда. Йигирмадан ортиқ касалхона, 95 медицина пункти очилди, бепул даволаш йўлга қўйилди. Яман маориф министри Касел Ғолиб яқинда айтганидек, мамлакатда республика тузуми ғалаба қозонгач 938 мактаб ва ўқув юртлари очилди. Уларда 80 минг киши ўқимоқда.

Имом ҳукмронлиги даврида Яманда атиги 3 та бошланғич мактаб бор эди. Эндиликда камбағалларнинг болалари ҳам физика, химия, астрономия ва бошқа табиий фанларни ўрганиш имкониятига эга бўлдилар. Имомлар ҳукмронлиги даврида бундай фанларни ўқитиш тақиқлаб қўйилган эди. Эски тузум даврида аёллар ҳатто бошланғич таълим олишдан ҳам маҳрум этилган эди. Янги ҳокимият уларга мактаб эшикларини очиб қўйди. Ҳозир йирик шаҳарларда кинотеатрлар ишлаб турибди.

Мамлакат тарихида биринчи марта ишчилар касаба союзларга уюшдилар. Бу касаба союзлар ҳукуматнинг барча революцион тадбирларини қўллаб-қувватламоқда, Америка ва Англия империалистларининг талончилик сиёсатига қарши чиқмоқда.

Мамлакат экономикасининг асосини ташкил этган қишлоқ хўжалигида ҳам катта ўзгаришлар юз бермоқда. Экин майдонлари кенгаймоқда. Яқин йилларда экин майдони 4,2 миллион гектарга етказилади. Фаллоҳлар (деҳқонлар) даромади ортмоқда. Кўпгина районларда намунали давлат хўжаликлари тузилди, биринчи миллий пахтачилик компанияси ишлаб турибди. Революциядан сўнг ўтган 3 йил ичида миллий саноат анча ривожланди. Кўн, совун пишириш, цемент, қанд заводлари, холодильниклар, тўқимачилик комбинати ва бошқа кўпгина корхоналар ишлаб турибди. СССР ва бошқа социалистик мамлакатларнинг мутахассислари мамлакат ўз ерининг бойликлари — нефть, табиий газ, темир, мис, тошкўмир, ёнувчи сланецдан фойдалана оладиган бўлиши учун яманликлар билан биргаликда катта иш қилмоқдалар.

Кутганимиздек, Яманда бўлиб ўтган антимонархик ва антиимпериалистик революцияни Лондон ва Вашингтондаги реакцион доиралар душманлик билан кутиб олдилар. Тахтдан ағдарилган имом Ал-Бадрнинг бандаси қўшни Саудия Арабистони территориясидан бошпана топди. Ана шу мамлакатнинг Англия ва АҚШ гиж-гижлаётган реакцион кучлари республика тузуми ўрнатилишига қарши курашда яманлик монархиячиларга турли ёрдам кўрсатдилар. Империалистлар, биринчи навбатда «Араб ишларида» тажриба орттирган Англия империалистлари ва уларнинг агентлари нефть компанияларининг сахийлик билан берган пуллари эвазига баъзи кўчма қабилаларни Яман революциясига қарши кўтардилар. Тунги ҳужумлар, ёнғин, диверсия бошланди. Лекин кўпгина шайхлар халққа қарши чиқишдан бош тортдилар. Улар маршал Абдулла Ассалол ва унинг демократик тадбирларини қўллаб-қувватладилар.

Инглиз-Америка махфий агентлари Яманнинг чегараларида иғвогарликни давом эттириш билан бирга мамлакат ичида ҳам қўпорувчилик фаолиятини тўхтатмаётир. Улар олтин ва қилич кучи билан, қуръонни пеш қилиб, республикачиларнинг сафлари бирлигини бузиб ташлашга зўр бериб уринмоқдалар.

Кўп йиллар муқаддам инглиз мустамлакачилари Яманнинг Зукур ва Хониш-Кабир оролларини босиб олдилар. Ҳозир ана шу ороллардан республиканинг қирғоқдаги шаҳарларига қароқчиларча ҳужум қилинмоқда. Американинг Вьетнамдаги кирдикорларидан руҳланган инглиз мустамлакачилари мамлакат шаҳарларини осмондан ваҳшийларча бомбардимон қилмоқда.

Августнинг охирида Қизил денгиз қирғоғидаги унча катта бўлмаган Жидда шаҳрида муҳим музокара бўлиб ўтди. Бирлашган Араб Республикаси Президенти Ж. А. Носир ва Саудия Арабистони қироли Файсал Ямандаги уруш ҳаракатларини дарҳол тўхтатиш тўғрисидаги битимни имзоладилар. Жидда шаҳрида имзоланган битим араб бирлиги душманларининг кирдикорларига зарба беради ҳамда Яқин ва Ўрта Шарқда тинчликни мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Шунга қарамай, империалистик кучларнинг таҳдиди ҳали ҳам йўқ бўлган эмас. Инглиз мустамлакачилари урушнинг тўхтатилиши Арабистоннинг Жанубида, Форс қўлтиғи районида миллий озодлик курашининг кучайишига ёрдам беради, деб қўрқадилар. Англияда чиқадиган реакцион газеталар «Яманда республика тузумининг мавжудлиги Аден ва Жанубий Арабистон аҳолисига ёмон таъсир қилади» деб очиқдан-очиқ ёзмоқда.

Ёш республикага қарши иғвогарликда Германия Федератив Республикаси монополиячилари ҳам актив иштирок этмоқда. Яқинда республика пойтахти Санада Бонн разведкасининг резидентураси фош қилинди. Бонн разведкаси бу ерда қурол олиб-қурол сотиб, бу ҳаракатлари билан яширин иш олиб бораётган реакционерларга ёрдам бериб келган.

Империалистлар Яман халқининг миллий озодлик курашига халақит бериш учун ҳар қандай иғвогарликдан қайтмаётирлар. Лекин яманликлар ўз ёш республикаларининг келажагини сақлаб қолиш учун, инглиз ва Америка империалистлари томонидан гиж-гижланаётган монархия тарафдорларининг сотқин бандасини тугатиш учун қаттиқ бел боғлаганлар. Бу курашда Яман халқи ёлғиз эмас. Ер юзида мустамлакачиликни бутунлай тугатиш учун курашаётган барча прогрессив кучлар Яман халқини қўллаб-қувватламоқда.

Соҳиб ЖАМОЛ,
араб ёзувчиси.

ЭДА ПАРТИЯСИНИНГ ТАЛАБИ

АФИНА, 24 сентябрь. (ТАСС). Греция Бирлашган Демократик сўл партиясининг раиси И. Пасалидис кеча кечқурун парламентда сўзга чиқиб, Греция Коммунистик партиясининг конунлаштирилишини ҳамда грек сиёсий муҳожирларига ватанга қайтиш ҳуқуқи берилишини талаб қилди.

Греция Коммунистик партиясини мамлакатда кўпчилик ёқламоқда, деди И. Пасалидис. Греция Бирлашган Демократик сўл партиясининг раиси ЭРЭ партиясининг раҳбари Канилопулосга жавоб қайтариб, бундай деди: Греция Бирлашган Демократик сўл партиясини Коммунистик партия билан бир хил дейишга уриниш бутунлай асоссиз бўлиб, Греция Коммунистик партияси тақиқлангандан кейин вужудга келган ғайри нормал вазиятни сақлаб қолишга ҳамда «Коммунистик хавф» қўриқчисидан ғаразли сиёсий мақсадларда фойдаланишга уринаётган кишилар учунгина манфаатлидир.

РАКНИ ТАДҚИҚ ҚИЛУВЧИ ХАЛҚАРО МАРКАЗ КОМИТЕТИНИНГ ҚАРОРЛАРИ

ПАРИЖ, 24 сентябрь. (ТАСС). Ракни тадқиқ қилувчи халқаро марказ Лион шаҳрида ишлайдиган бўлди. Бу қарор кеча марказ раҳбар комитетининг Лиондаги мажлисида қабул қилинди. Марказ фаолиятининг асосий иши онкология соҳасида ҳамма мамлакатларда ўтказилаётган илмий тадқиқот ишларининг натижаларини тўплаш ва ёйишдан, илмий кадрлар тайёрлашдан, рак касалликлари соҳасидаги тадқиқотлар йўлини белгилаб беришдан иборат бўлади.

Халқаро марказнинг бюджети 2 миллион доллардан иборат қилиб белгиланди. Бу маблағ шу ташкилотга аъзо бўлган мамлакатлар тўлаб турадиган взнослардан ҳосил бўлади.

Лион шаҳрининг муниципалитети Лиондаги бир бинони марказнинг ихтиёрига бериб қўйди.

1966 ЙИЛ УЧУН ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛЛАРГА ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» ГАЗЕТАСИГА ОБУНА БЎЛИШНИ УНУТМАДИНГИЗМИ?

ҲУРМАТЛИ ГАЗЕТХОН! «СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ»ДА КЕЛАСИ ЙИЛ ҲАМ СЕРҚУЁШ РЕСПУБЛИКАМИЗ ҲАЁТИГА ДОИР РАНГ-БАРАНГ МАТЕРИАЛЛАР, ДУНЁ ЯНГИЛИКЛАРИ, ТАБИАТ АЖОЙИБОТЛАРИ, ВРАЧЛАР МАСЛАҲАТИ, ЛАВҲА, ОЧЕРКЛАР БЕРИБ БОРИЛАДИ. ГАЗЕТА СИЗНИ АДАБИЁТИМИЗДАГИ ЯНГИ АСАРЛАР, ОЛИМЛАР КАШФИЁТИ БИЛАН ТАНИШТИРАДИ. ОБУНА ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ. «СОЮЗПЕЧАТЬ»НИНГ БАРЧА ПУНКТЛАРИДА, КОРХОНАЛАР, ҚУРИЛИШЛАР, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАР, МУАССАСАЛАР, ЎҚУВ ЮРТЛАРИ, ШУНИНГДЕК ЎЗИНГИЗ ЯШАБ ТУРГАН ЖОЙДАГИ ПОЧТА БЎЛИМЛАРИДА ЁЗИЛИШИНГИЗ МУМКИН.

Обуна баҳоси: 12 ойга — 6 сўм, 6 ойга — 3 сўм, 3 ойга — 1 сўм 50 тийин.

Газетага вақтлироқ обуна бўлишни унутманг

БРАЗИЛИЯ МИНИСТРИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. (ТАСС). Бразилия планлаштириш министри Роберто Кампос ўзининг СССРга қилган саёҳатдан олган таассуротларини ҳикоя қилиб берди. У, «Маншете» журнали учун ёзган мақоласида ва телевидение орқали сўзлаган нутқида Совет Иттифоқининг маориф соҳасидаги муваффақиятлари тўғрисида ва Совет ҳукуматининг уй-жой қурилиши соҳасида жуда катта ишлар қилаётганлиги тўғрисида хурсанд бўлиб гапирди. Министр совет оғир саноати ва машинасозлик саноатининг ютуқларига, шунингдек шаҳарлар коммунал хўжалигининг ютуқларига ҳам юксак баҳо берди.

Кампос айтдики, Москвада олиб борган музокараларим самимий вазиятда ўтди ва Совет Иттифоқи билан Бразилия ўртасидаги иқтисодий алоқаларни кенгайтиришга тааллуқли бир қанча масалаларни аниқлаб олишга ёрдам берди.

Бразилия матбуоти Бразилия иқтисодий делегациясининг СССРга қилган сафари натижаларига асосан ижобий баҳо бермоқда.

ҲОДИСА

БОЛА ВА ИЛОН

Кузда қишлоқда дам олиш, кўм-кўк водийларни кезиш нақадар лаззатли! Отпускага чиқиб, қишлоққа жўнадим, туғилиб ўсган колхозимда дам олмоқчи бўлдим. Қишлоқ файзли, мевалар ғарқ пишган, кундуз кунлари боғдаги юмушларга қарашаман, олма тераман, помидор узаман.

Бир куни далага чиқиб, ёр-дўстлар билан суҳбатлашиб ўтирсам, қулоғимга «Раҳмон, Раҳмон қайдасан!» деган овоз эшитилди. Безовталаниб, атрофга қарадим. Дўстларим мени овутишди:

— Безовта бўлма, бирор колхозчининг ўғли ўйнаб кетгандир.

Кўп ўтмай ўрта ёшлардаги бир аёл келиб қолди:

— Эрталабдан бери ўғлим Раҳмонни қидираман. 6 ёшли бола қаерга кетиши мумкин? Сизларнинг кўзингиз тушмадими?

Аёлнинг чеҳрасидан қаттиқ қўрққанлиги сезилиб турарди. Аёл эрталаб Раҳмоннинг қўшни ҳовли — Раҳмат акаларникига кириб кетганлигини айтди. Аммо. Раҳмат аканинг уй ичидагилар Раҳмоннинг кирмаганлигини айтишди.

Аёлга раҳмим келиб, Раҳмат аканинг ҳовлиси томон югурдим. Раҳмондан дарак йўқ. Уй орқасидаги катта боққа ўтдим, атрофни айландим: бирдан кўзим даҳшатли манзарага тушиб қолди: Раҳмон ўт устида ухлаб ётар, ундан бир-икки метр нарида катта илон калласини кўтариб турарди. Нима қилишимни билмай қолдим: бақириб Раҳмонни уйғотай десам, илонни кўриб қўрқиб кетиши мумкин, илонга ҳужум қилай десам қўлимда ҳеч нарса йўқ. Бирдан кўзим дарахтга осиғлиқ турган ўроққа тушиб қолди. Югуриб бориб, ўроқни олдиму, илонни кетма-кет зарб билан урдим. Илон ҳужум қилишга интилиб кўрди. Раҳмонни кўтариб олдим. Шу пайт унинг ота-онаси келиб қолди: мен билан Раҳмонни қучоқлаб йиғлаб юборишди.

Ёш болани ўз ҳолига қўйиб қўйиш хунук воқеаларга олиб келиши мумкин.

М. СОВУРОВ,
Самарқанд опера ва балет театрининг солисти.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

26 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 11.00 — **Хўроз ва бўёқлар** (болалар учун мультфильм), 11.25 — **Куз** (мактаб ўқувчилари учун адабий-музикали эшиттириш). 12.05 — **Украинанинг бахтиёр ёшлари** (фильм-концерт).

Ўзбек тилида: 12.35 — **Людвиг ван Бетховен** («Машҳур кишилар ҳаёти» циклидан). 13.15 — **Аёзбобо** (бадиий фильм).

Рус тилида: 17.00 — **Ботир машиначи** (болалар учун мультфильм). 17.25 — **Чўққилар сари** (спорт эшиттириши).

17.55 — **Телевизион янгиликлар** (ўзбек, рус тилларида).

Ўзбек тилида: 18.20 — **Оталар сўзи — ақлнинг кўзи** («Ёшлик» студияси).

Рус тилида: 19.00 — **Огинский полонези** (туғилган кунининг 200 йиллигига).

Ўзбек тилида: 19.40 — К. Раҳимов. **Қалбга буюриб бўлмайди** («Ёшлик» студияси).

Рус тилида: 20.35 — **Ўжар болалар** (кинокомедия).

21.40 — **Эртага телевизор экранида.**

Ўзбек тилида: 21.45 — КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорлари — амалда. **«Олтин водий» программаси.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Фрунзе телестудияси эшиттиришлари.**

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/IX да кундуз **Севилья сартароши.** СССР халқ артистлари **И. Петров, Е. Серкибоевлар** қатнашади. кечқурун Грузия ССР халқ артисти **Н. Ангуладзе** иштирокида **Флория Тоска.** Дирижёр — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби **Н. А. Гольдман.** 27/IX да Арманистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Милан «Ла Скала» опера театрининг стажёри **Б. Мирокян** иштирокида **Риголетто.** Дирижёр — Ўзбекистон ССР халқ артисти **Б. А. Иноятов.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/IX да кечқурун **Қотил.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/IX да **Гули сиёҳ,** 27/IX да **Ишқинг билан.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 26/IX да **Тожикистон ва Ўзбекистон санъат усталари концерти.** Тожикистон ССР халқ артисти **Ш. Муллажонова,** Тожикистон ССРда хизмат кўрсатган артист **З. Каримова,** солистлардан **Г. Миржумаева, И. Шаломаев, Д. Муродов, А. Солиев.** «Гулшан» эстрада оркестри, Хоразм ашула ва рақс ансамбли қатнашади.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Унутма, Каспар! — СОБИР РАҲИМОВ номли, «ДРУЖБА» (2-залда кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (жуфт соатларда), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, 11-40 ва кеч 6-40 минутда), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб 10, кундуз 4 ва кеч 8 да), «ВОСТОК» (кундуз 12, 4 ва кеч 8 да).

Янги Дон-Жуан — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ИСКРА», «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (1-залда кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда), «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 12, 2, кеч 6 ва 9-25 минутда), НАВОИЙ номли (кундуз 1 ярим, 3-20, кеч 8-20 минут ва 10 да), «МОСКВА» (кеч 6 ва 8 да).

Йиғлама, Петр — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (эрталаб соат 10 да).

Подшо қайлиғи — «МОСКВА» (кундуз соат 12, 2, 4 ва кеч 10 да), «ЁШ ГВАРДИЯ» (кеч 10 да).

Миллионер васияти — «МИР» (кундуз ва кечқурун), «ЮЛДУЗ» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Граф Монте-Кристо — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Бир полк музикачилари — «ЁШ ГВАРДИЯ» (кундуз ва кечқурун).

Жаннатда кулги — «ВОСТОК» (эрталаб 10, кундуз 2, кеч 6 ва 10 да).

Абу Али ибн Сино (ўзбек тилида кундуз соат 5 да) — НАВОИЙ номли.

Қор эртаги — СОБИР РАҲИМОВ номли (эрталаб соат 10 да).

Валера — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 3 да).

Ёр-Ёр — «ЧАЙКА» (эрталаб соат 10 да).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8 да бошланади)

Янги Дон-Жуан—«ФЕСТИВАЛЬ», КАФАНОВ номли, ТЕЛЬМАН номли.

Бир полк музикачилари — «ХИВА», «ВАТАН», «РАКЕТА».

Унутма, Каспар! — НАВОИЙ номли, ТЕЛЬМАН номли, «ПАХТАКОР» (кеч соат 9-45 минутда).

Яшил чироқ — «САЛЮТ».

Боксчи ва ўлим — «1 МАЙ».

Севги ва орзу — «УДАРНИК».

ПУШКИН НОМЛИ ПАРКДА

26 сентябрда

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИ ВА ЭСТРАДА АРТИСТЛАРИНИНГ

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Фахриддин Умаров ва Ҳадя Юсупова** иштирокида

концерти

Кеч соат 8 да бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

1 октябрда

1965/1966 ЙИЛ ҚИШКИ

МАВСУМИНИНГ ОЧИЛИШИ

ГРУЗИН ЦИРКИ АРТИСТЛАРИ

ГАСТРОЛИ

Касса эрталаб соат 11 дан кеч 7 гача ишлайди. Билетлар сотилмоқда.

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

1965 йил 6 октябрь кундуз соат 2 да. Тошкент давлат медицина институтининг илмий совети мажлисида (акт зали)

М. Мирзакаримова — медицина фанлари доктори деган илмий даражани олиш учун «Юқори температура шароитида сув-туз деполарининг физиологик характеристикаси» деган темада.

Диссертация билан институт кутубхонасида танишиш мумкин.

1965 йил 6 октябрь кундуз соат 2 да. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси А. С. Пушкин номли Тил ва адабиёт институтининг илмий совети мажлисида (Гоголь кўчаси, 70-уй, кичик конференц-зали).

Э. Бегматов — филология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Ўзбек тили антропонимикаси» деган темада.

1965 йил 6 октябрь кундуз соат 2 да. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-математика фанлари бўлимининг бирлашган илмий совети мажлисида (Обсерватория кўчаси, 85-уй, Физика-техника институтининг конференц-зали) физика-математика фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун:

Ж. Оқилов: «Ёпишқоқ-пластик ва икки компонентли суюқликлар гидродинамикаси элементлари» деган темада.

А. Қосимов: «Иккиламчи электрон эмиссиясида электронларнинг энергия бўйича тақсимоти» деган темада.

Диссертациялар билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

АНГРЕНДАГИ

3-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

пармалаш мастери, электрогазосваркачи ихтисосларига 1965/66 ўқув йили учун

ўқувчилар

ҚАБУЛ ҚИЛИШНИ ДАВОМ ЭТТИРАДИ

Билим юртига 8-11 синф ҳажмида маълумотли, 17 ёшдан 25 ёшгача бўлган эркаклар имтиҳонсиз қабул қилинади.

Ўқиш муддати — 2 йил.

Дарсларда улгурган ўқувчиларга стипендия тўланади. Бошқа жойлардан келганлар ётоқ билан таъминланади.

Билим юртига кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни тақдим қиладилар: маълумот ҳақида, ҳарбий хизматга муносабат ҳақида, турар жойдан справка, 4 та фотокарточка, туғилганлик ҳақида гувоҳнома, иш ёки ўқиш жойидан характеристика. Паспорт ва ҳарбий билет шахсан келтирилади.

Мурожаат учун адрес: Ўзбекистон ССР, Тошкент область, Ангрен шаҳар, Жданов кўчаси, 40-уй. Телефон 1-29.

1965 йил 7 октябрь кундуз соат 2 да. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тарих, археология ва Шарқшунослик институтларининг илмий совети мажлисида (Гоголь кўчаси, 70-уй, ижтимоий фанлар бўлимининг конференц-зали)

Н. Алиев — тарих фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун: «Фарғона областида маданий қурилиш (1956—1963 йиллар)» деган темада.

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИ

Диссертация билан Фанлар академияси кутубхонасида танишиш мумкин (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй).

БИРЛАШГАН НАШРИЁТГА

печатниклар, линотипчилар, наборшиклар, шогирдлар, уборшицалар, шофёрлар

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй, 127-хона.

Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Механика институти ва Ҳисоблаш маркази коллективи старший илмий ходим Ғ. Н. Солиҳовга отаси

Назрулла СОЛИҲОВНИНГ

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

№ 226. ИНДЕКС 64543. Р. 11640